

07-11-2024
EMN-2022-00968
1735952
Sofie Mayling Vennike

Danske Regioners hørings svar til høring over lovforslag om abort (ændring af aldersgrænsen for den fri abort)

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har anmodet Danske Regioner om at afgive hørings svar til høring over lovforslag om abort, herunder lovforslag om ændring af ugegrænsen for den fri abort, lovforslag om ændring af aldersgrænsen for fri abort, samt lovforslag om oprettelse af nyt abortnævn mm.

Danske Regioner takker for muligheden for at afgive hørings svar og kommentere på de ændringer, som lovforslagene vil medføre for abortområdet

Danske Regioner har indhentet bidrag fra regionerne til hørings svaret til høring af lovforslag om ændring af aldersgrænsen for fri abort.

Danske Regioners bemærkninger til lovforslag om ændring af ugegrænse for fri abort samt lovforslag vedr. oprettelse af nyt abortnævn mm. fremgår af Danske Regioners hørings svar til disse lovforslag, og der henvises til disse for de øvrige bemærkninger. Danske Regioner har desuden afgivet et separat hørings svar vedr. de økonomiske konsekvenser af lovforslaget for regionerne.

Hørings svaret er sendt med forbehold for Danske Regioners bestyrelses endelige godkendelse.

1) Bemærkninger til lovforslag om at ændre aldersgrænsen for fri abort

Regionerne bakker op om, at lovgivning om aldersgrænse på abortområdet sidestilles med den i øvrigt i loven definerede aldersgrænse for, hvornår der kan gives informeret samtykke til behandling i sundhedsvæsenet. På s. 23 i lovforslaget fremgår det af lovforslagets bemærkninger til de enkelte bestemmelser "Til nr. 1", at *"Formålet med bestemmelsen er at sænke aldersgrænsen, så gravide, der er fyldt 15 år, fremadrettet selv kan træffe beslutning om, hvorvidt de ønsker at få foretaget en abort. Med den foreslåede bestemmelse vil en gravid, som er fyldt 15 år, selv kunne give informeret sam-*

tykke til at få foretaget en abort, og vil ikke længere skulle have samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller en tilladelse fra et abortsamaråd, hvis denne ønsker en abort inden for udløbet af grænsen for den fri abort.”

Den foreslåede § 92 a, omfatter retstilstanden i de tilfælde, hvor den mindreårige, der er fyldt 15 år, ønsker en abort inden udløbet af den foreslåede abortgrænse på 17+6 uger. I modsætning til tidligere vil den mindreårige i henhold til dette lovforslag kunne få en abort uden forældresamtykke eller uden en tilladelse fra samrådet i de tilfælde, hvor forældrene ikke ønskes inddrages, inden udgangen af 18. graviditetsuge.

Det antages, at de 15-17-åriges samtykkekompetence ved anmodning om abort efter 18. graviditetsuge er hjemlet i den nyaffattede § 99, stk. 2.

Regionerne ønsker at fremhæve, at de rettigheder, børn har efter FN's børnekonvention, ikke nævnes i udkastet til lovforslaget. Ligeledes nævner udkastet til lovforslaget ikke underretning til kommunen efter Barnets Lov kap. 16.

Det antages, at de 15-17-åriges samtykkekompetence ved anmodning om abort efter 18. graviditetsuge er hjemlet i den nyaffattede § 99, stk. 2.

Det bemærkes videre til forslaget § 92a, stk. 1, at der ikke ses at være foreslået et nyt stykke 3, som der henvises til i stk. 1.

Derudover har Danske Regioner en række bemærkninger, som uddybes i det følgende.

2) Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamaråd for 15-17-årige

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at den mindreårige på 15-17 år skal have samtykkekompetence, ligesom det er tilfældet efter sundhedsloven i øvrigt. Det fremgår derudover af § 92a, stk. 2, at forældremyndighedens indehaveres ret til information og inddragelse i den mindreåriges stillingtagen ikke tilsvarende skal gælde for abortområdet. Samtidig fjernes den tidligere vurdering i samrådet af, hvorvidt forældrene kan undlade at samtykke og i den forbindelse blive informeret om den gravide mindreåriges situation. Der foreslås således en ny retstilstand, hvor den mindreårige kan vælge at gennemgå en abort helt indtil uge 17+6 uden involvering af pårørende.

Regionerne er opmærksomme på, at der er historiske undtagelser til den information forældre kan få om deres barn i forbindelse med bl.a. abort, jf. vejledning 1998-09-16 nr. 161 om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger. Det bør dog sikres at de mindreårige gravide kan få tilstrækkelig omsorg og støtte bl.a. i de tilfælde, hvor den unge gravide skal abortere ved en fødsel grundet høj gestationsalder.

Regionerne anerkender, at lovgiver med lovforslaget ønsker at tilgodese, at der i helt særlige tilfælde kan være omstændigheder, der begrundes, at det er bedst for den mindreårige ikke at involvere forældremyndighedens indehavere. I lovforslaget nævnes der som eksempel situationer, hvor den mindreårige frygter repressalier fra sine omgivelser. Hvis det – som lovforslaget angiver på side 11 – kun er et fåtal af gange, at den

mindreårige ikke ønsker at inddrage forældremyndighedsindehavere, rejser regionerne spørgsmålet om hvorvidt det bør overvejes, om det er proportionelt at opbygge bestemmelsen som foreslået.

Uagtet at det fremgår af lovforslaget, at de unge skal vejledes, er der et stort spænd fra vejledning til den omsorg en forældremyndighedsindehaver eller anden pårørende kan yde. I fald lovgiver ikke ændrer ved bestemmelsen, gør regionerne opmærksom på, at der bør være en konkretiseret forpligtigelse og beskrivelse af den vejledning og støtte sundhedspersonerne skal yde. Retningslinjerne herfor kan tilrettelægges med inddragelse af fagekspertise fx psykiatere, psykologer, kommuner og gynækologisk/obstetriske afdelinger på sygehusene. Det skal desuden præciseres, hvor denne opgave, som er helt essentielt for at sikre, at en ung gravid patient sikkert kommer helskindet igennem et abortforløb, skal ligge. Er det hos egen læge, eller er det hos den praktiserende speciallæge? Regionerne ønsker i det hele taget at lægge stor vægt på, hvor vigtigt det er at disse unge patienter bliver grebet og får den nødvendige støtte og omsorg i forbindelse med abortindgrebet. En stor andel af de unge gravide patienter (under 18 år), der i dag søger om tilladelse til abort uden forældresamtykke er udsatte unge, der eksempelvis ikke har nogen relation til deres forældre.

Den 15-17-åriges evne til at forstå konsekvenserne ved sin stillingtagen

Det fremgår af lovforslagets side 13, at forældremyndighedens indehaver i nogle tilfælde vil være den rette til at give informeret samtykke til abort, såfremt den 15-17-årige ikke selv kan forstå konsekvenserne af sin stillingtagen. Det vil være den relevante sundhedsperson, der skal foretage denne afvejning.

Det foreslås, at der i § 92 a, stk. 2, bør indsættes eksempler på tilfælde, hvor den unge gravide patient ikke vil være vurderet i stand til at give informeret samtykke til abort. Dette for at gøre det nemmere for de unge gravide patienter at forstå, i hvilke situationer de alligevel ikke selv kan bestemme, at de vil have en abort. Dette vil også harmonere med ønsket om at gøre abortområdet mere gennemsigtigt.

Underretning

Bestemmelsens nuværende opbygning giver anledning til overvejelser omkring brugen af underretninger. Der tænkes konkret på lovforslagets sammenfald mellem, dels at indføre, at den mindreårige kan bestemme ikke at involvere myndige omsorgspersoner i forbindelse med aborten, dels at indføre fri abort frem til 18. graviditetsuge, hvor aborten foregår ved en fødsel og dels fjerne en myndigheds (samrådenes) vurdering af, hvorvidt forældremyndighedsindehavere skal informeres, giver anledning til bekymring.

Der vil kunne forekomme tilfælde, hvor den unge føder et foster, der viser livstegn og hvor der skal gives palliativ omsorg samt forestås begravelse af fostret.

Det vil derfor være påkrævet, at sundhedspersonerne ved senaborter vurderer, om deres skærpede underretningspligt efter barnets lov (LBKG 2024-06-19 nr. 890) medfører, at de skal foretage en underretning for at sikre omsorgen og trivslen for den mindreårige, som ikke vil inddrage en myndig omsorgsperson.

3) Samtykke fra mindreårige under den gældende aldersgrænse

Sammenhængen til Barnets Lov og reglerne for de børn, der er anbragt uden for hjemmet og hvor kommunen har overtaget varetagelsen af omsorgen for barnet, bør overvejes. Det følger af den nuværende praksis fra Abortankenævnet, at der også for børn, der er anbragt uden for hjemmet (selv tvangsanbringelser) skal indhentes samtykke fra forældremyndighedsindehaverne. Dette er selvsagt en noget uhensigtsmæssig praksis, idet det ofte netop har været nødvendigt at anbringe barnet uden for hjemmet pga. forældrenes manglende varetagelse af omsorgen for barnet. Det bør derfor overvejes at slå fast, at det er kommunen, der varetager omsorgen for anbragte børn, hvorfor det også er kommunen, der træffer afgørelse ift. barnets forhold – herunder også samtykke til abort. Der er således i sådanne sager ikke nogen grund til at sagen både skal behandles i det sociale og det sundhedsfaglige system.

Venlig hilsen

Camilla Hersom
Vicedirektør
Danske Regioner

NOTAT

20-12-2024

EMN-2022-00968

1741395

Sofie Mayling Vennike

Danske Regioners politiske hørings svar til ny lov på abortområdet

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har bedt Danske Regioner om at afgive hørings svar til høring over lovforslag om abort, herunder lovforslag om ændring af ugegrænsen for fri abort, lovforslag om ændring af aldersgrænsen for fri abort, samt lovforslag om oprettelse af nyt abortnævn mm.

Danske Regioner takker for muligheden for at afgive hørings svar og kommentere på de ændringer, som lovforslagene vil medføre for abortområdet.

Først og fremmest vil vi gerne fremhæve, at Danske Regioner bakker op om, at lovgivningen på abortområdet revideres og gøres mere tidssvarende. Den gældende lovgivning er over 50 år gammel og stemmer ikke længere overens med de medicinske og lægefaglige muligheder, der er for abort i dag, eller med de tilbud om fosterdiagnostiske undersøgelser, der er indført siden lovgivningens vedtagelse i 1973.

Danske Regioner forholder sig ikke til den politiske aftale om ændring af aldersgrænse for fri abort, ændring af ugegrænsen for fri abort samt oprettelse af nyt abortnævn mm., men vi har følgende bemærkninger til lovforslagene:

Danske Regioner bemærker i forhold til **lovforslaget om ændring af aldersgrænsen for fri abort** blandt andet, at der er behov for tilstrækkelige rådgivnings- og støttetiltag, når gravide ned til 15 år med lovforslaget vil kunne gennemgå en abort op til 18. graviditetsuge, uden at involvere forældremyndighed.

Danske Regioner bemærker i forhold til **lovforslaget om ændring af ugegrænsen for fri abort** særligt, at der er behov for præcisering af de bestemmelser, der kan anvendes til at give tilladelse til senabort efter 18. graviditetsuge på baggrund af både medicinsk og social indikation, herunder også efter grænsen for levedygtighed.

Danske Regioner bemærker i forhold til **lovforslaget om oprettelse af nyt nationalt abortnævn**, at det kan være problematisk, at både abortnævnet og abortankenævnet placeres i samme instans; Styrelsen for Patientklager. Regionerne mener, at det kan påvirke uvildighed i hvert nævn, når sekretariaterne deler arbejdsplads. Regionerne har også bemærkninger til, hvordan der sikres de rette og tilstrækkelige kompetencer i abortnævnet. Derudover bemærker regionerne, at der er behov for at sikre, at der i ansøgninger om abort på social indikation sikres de rigtige rammer og muligheder for, at alle gravide involveres på en måde, der ikke belaster den gravides mulighed for at få tilladelse. Regionerne fremhæver desuden også, at der er behov for at sikre de rigtige støttetilbud til alle, der gennemgår en abort med særlig fokus på gravide, der skal gennemgå aborter senere i graviditeten, da disse aborter kan være særligt belastende.

Danske Regioner har i tillæg til dette hørings svar på vegne af regionerne afgivet tre administrative hørings svar, som uddyber ovennævnte bemærkninger samt peger på en række yderligere forhold, der bør være opmærksomhed på. De administrative hørings svar er fremsendt til Indenrigs- og Sundhedsministeriet d. 13. november.

Med venlig hilsen

Anders Kühnau
Formand, Danske Regioner

Mads Duedahl
Næstformand, Danske Regioner

11.11.2024
J.nr. 3.4.4/HES

Lovforslag er en styrkelse af unges selvbestemmelse over egen krop

Børnerådets bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamaråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Børnerådet anerkender lovforslagenes intentioner og betydelige ændringer for unges selvbestemmelse over egen krop, med hensyn til selvstændigt at kunne træffe valget, en ensartet abortpraksis ved senaborter og en modernisering af abortgrænsen.

Styrkelse af unges ret til egen krop

Vi anerkender og bifalder lovforslagets centrale ændring, som styrker unges ret til at bestemme over egen krop og reproduktive sundhed. Denne ændring er et vigtigt skridt mod at sikre, at unge gravide i aldersgruppen 15-17 år kan træffe egne, informerede valg om deres helbred uden unødige barrierer. At unge i denne aldersgruppe gives samme ret til selvbestemmelse, som følger den seksuelle lavalder, er en afgørende udvikling, som, vi vurderer, vil støtte de unges integritet og autonomi i beslutningsprocesser, der kan have vidtrækkende konsekvenser for deres liv. Det er et særligt vigtigt forslag for unge, der oplever vanskeligheder i forholdet til deres forældre eller frygter fordømmelse eller negative konsekvenser ved at inddrage deres forældre i deres graviditet.

Støtte og rådgivning til unge gravide

Børnerådet vil i forlængelse heraf understrege vigtigheden af, at unge i denne sårbare situation får adgang til støtte og rådgivning, både før og efter en eventuel beslutning om abort. Vi vil opfordre til, at det afdækkes, om det kan være nødvendigt at tilbyde unge opfølgende samtaler med en psykolog eller rådgiver efter en abort. Denne støtte kan hjælpe med at bearbejde følelsesmæssige reaktioner og eventuelle sociale konsekvenser, de unge kan opleve.

Vi vil gerne gøre opmærksom på, at det er nødvendigt, at sundhedspersonalet, som kommer i kontakt med de unge, får klare retningslinjer for at sikre, at der tilbydes alderssvarende, empatisk og forståelig rådgivning. Unge skal opfordres til at inddrage en betroet voksen, hvis det er muligt, og der bør etableres relevante og lettilgængelige støttetilbud til unge, som måske står alene med denne beslutning. Det bør omfatte både medicinske og følelsesmæssige aspekter, herunder mulige reaktioner efter indgrebet. På denne måde kan vi sikre, at de unge træffer deres beslutning på et oplyst grundlag i et trygt og støttende miljø.

Opmærksomhed på abortnævnet og kritikken af abortsamrådene

Børnerådet finder det relevant, at lovforslaget forholder sig til den alvorlige kritik, som de regionale abortsamråd har været genstand for. Kritikpunkterne har inkluderet oplevelser af vilkårlighed, uigennemsigtighed og geografiske forskelle i samrådenes afgørelser, hvilket udfordrer retten til lige sundhedsbehandling for gravide, der søger abort efter 12. graviditetsuge.¹ Vi opfordrer derfor til, at det nye Abortnævn opbygges med fokus på en gennemsigtig behandlingsprocedure, der i højere grad prioriterer unge gravides inddragelse og sikrer en ensartet og respektfuld behandling af disse sager. Nævnet bør derfor tilføres tilstrækkelige ressourcer og modtage løbende opfølgning og evaluering for at sikre, at det tjener sit formål.

Dertil er vi betænkelige ved, at Abortnævnet og Abortankenævnet begge betjenes af Styrelsen for Patientsikkerhed. Selvom Abortnævnet og Abortankenævnet formelt er uafhængige, kan der være risiko for, at sager ikke bliver vurderet objektivt og uvildigt, når administrationen for begge niveauer udføres af samme enhed. Vi kan være bekymrede for, at Styrelsen for Patientsikkerhed som administrativ støtte kan udvikle en institutionel bias i forhold til bestemte fortolkningspraksisser eller procedurer, som indirekte kan påvirke både Abortnævnet og Abortankenævnets vurderinger. Dette kan udfordre en reelt uvildig ankeinstans. Børnerådet opfordrer til, at den foreslåede ordning følges og evalueres med fokus på unge kvinders retssikkerhed, i forbindelse med genbehandling.

Seksualundervisning til alle børn og unge

Endelig vil vi understrege vigtigheden af, at børn og unge modtager tids- og alderssvarende seksualundervisning. For at styrke unges evne til at træffe informerede valg om seksualitet og prævention bør der sikres kontinuerlig og opdateret seksualundervisning i grundskolen og på ungdomsuddannelser. Det er vigtigt, at denne undervisning tilpasses aldersgruppen og omfatter viden om prævention, kropslig autonomi, samtykke og seksuelle rettigheder. Ved at sikre børn og unge grundlæggende viden om deres egne rettigheder og om præventive muligheder kan vi sikre, at unge bedre forstår og kan tage ansvar for deres seksuelle sundhed.²

Afslutningsvis støtter vi lovforslaget som en væsentlig forbedring af unges rettigheder og muligheden for at udøve selvbestemmelse over egen krop. Vi opfordrer til fortsat fokus på støtte og rådgivning til de unge, en evaluering af det nye abortnævn samt en styrket indsats for alderssvarende seksualundervisning i hele landet.

Med venlig hilsen

(plads til signatur)
Bente Boserup
Forperson

(plads til signatur)
Maja Olesen
Sekretariatschef

¹ [Store forskelle mellem landsdelene på, hvor mange kvinder der får ja til abort | Politik | DR](#)

² [Seksualundervisning på ungdomsuddannelser | Sex & Samfund](#)

Astrid Rønnebeck Matthiesen

Fra: Dansk Arbejdsgiverforening <DA@da.dk>
Sendt: 14. oktober 2024 15:17
Til: Cathrine Kaaber Sørensen
Cc: DEP Sundhedsministeriet; Charlotte Beierholm Olsen; Julia Hvid Pedersen; Astrid Rønnebeck Matthiesen
Emne: SV: Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

[EKSTERN E-MAIL] Denne e-mail er sendt fra en ekstern afsender.

Vær opmærksom på, at den kan indeholde links og vedhæftede dokumenter, som ikke er sikre, medmindre du stoler på afsenderen.

Kære Cathrine Kaaber Sørensen

Ovennævnte falder uden for DA's virkefelt, og vi ønsker ikke at afgive bemærkninger.

Med venlig hilsen

Jeanet Danneberg Jepsen
Ledelsessekretær

Vester Voldgade 113
1552 København V
Direkte +45 33 38 92 76
Mobil +45 29 20 02 76
Mail jdj@da.dk
Web da.dk

Denne mail er tilsigtet en bestemt modtager og kan indeholde fortrolige oplysninger. Er du ikke den rette modtager, beder vi dig om at orientere os ved at besvare denne mail og derefter slette den. Det er ikke tilladt at beholde, kopiere, videresende eller bruge oplysninger fra denne mail, hvis du ikke er den rette modtager.

Fra: Cathrine Kaaber Sørensen <cks@sum.dk>

Sendt: 14. oktober 2024 10:53

Til: Danske Regioner <regioner@regioner.dk>; Kommunernes Landsforening <KL@KL.DK>; formand@paediatri.dk; dasys@dasys.dk; dsr@dsr.dk; dbio@dbio.dk; fh@fho.dk; fas@dadl.dk; sek@jordemoderforeningen.dk; klfformand@gmail.com; Lægeforeningen <dadl@dadl.dk>; lv@dadl.dk; plo@dadl.dk; yl@dadl.dk; info@danskepatienter.dk; familieretsudvalg@manderaadet.dk; njl@patientforeningen.dk; info@sundheddanmark.nu; jurfak@jur.ku.dk; Dansk Arbejdsgiverforening <DA@da.dk>; kbpt@regionsjaelland.dk; info@patientsikkerhed.dk; ds@socialraadgiverne.dk; dp@dp.dk; info@humanrights.dk; kk@kirkenskorshaer.dk; KVINFO <kvinform@kvinform.dk>; info@lfbf.dk; DKetik Institutionspostkasse <DKetik@DKetik.dk>; pebl@patienterstatningen.dk; Datatilsynet <dt@datatilsynet.dk>; info@digitalsikkerhed.dk; info@sexogsamfund.dk; dh@handicap.dk; regionh@regionh.dk; regionsjaelland@regionsjaelland.dk; kontakt@rsyd.dk; kontakt@regionmidtjylland.dk; region@rn.dk; info@fertilitetogtab.dk; kontakt@llg.dk; mail@pcoinform.dk;

lgbt@lgbt.dk; moedrehjaelpen@moedrehjaelpen.dk; ungdom@lgbt.dk; formand@pcoforeningen.dk;
medlem@patientforeningen.dk

Cc: Charlotte Beierholm Olsen <CBO@SUM.DK>; Eva Jensen <EJE@SUM.DK>; Julia Hvid Pedersen <jhp@sum.dk>;
Astrid Rønnebeck Matthiesen <arm@sum.dk>

Emne: Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

Til høringsparterne på den vedlagte høringsliste

Se venligst vedhæftede høringsbrev og udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Indenrigs- og Sundhedsministeriet skal bede om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet senest den **11. november 2024**.

Bemærkninger bedes sendt til sum@sum.dk, cks@sum.dk, cbo@sum.dk, jhp@sum.dk og arm@sum.dk.

Med venlig hilsen

Cathrine Kaaber Sørensen

Fuldmægtig, Kontoret for Etik i Sundhedsvæsenet

M 2180 9420

@ cks@sum.dk

**INDENRIGS- OG
SUNDHEDSMINISTERIET**

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Tlf. 7226 9000

Læs ministeriets datapolitik [her](#)

www.sum.dk

Astrid Rønnebeck Matthiesen

Fra: Mikkel Thor Schuster Olsen <mikkel.thor.schuster.olsen.01@regionh.dk>
Sendt: 25. oktober 2024 14:17
Til: DEP Sundhedsministeriet; Cathrine Kaaber Sørensen; Charlotte Beierholm Olsen; Julia Hvid Pedersen; Astrid Rønnebeck Matthiesen
Cc: Peter Lommer Kristensen
Emne: Sv: LVS - Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)
Vedhæftede filer: Signature-20241025121722.txt

Til rette vedkommende

Dansk Endokrinologisk Selskab har ingen bemærkninger til det fremsendte vedr. udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

På vegne af Dansk Endokrinologisk Selskab

Med venlig hilsen

Mikkel Thor Olsen

Læge, Ph.d.-studerende, Dansk Endokrinologisk Selskab-sekretær

Nordsjællands Hospital
Dyrehavevej 29, DK-3400, Hillerød
Endokrinologisk og Nefrologisk Afdeling
Telefon 48 29 74 83 Mobil 31 49 72 95
Email Mikkel.thor.schuster.olsen.01@regionh.dk

Fra: LVS <lvs@DADL.DK>
Sendt: 16. oktober 2024 09:59
Emne: LVS - Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

Til høringsparterne på den vedlagte høringsliste

Se venligst vedhæftede høringsbrev og udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Indenrigs- og Sundhedsministeriet skal bede om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet senest den **11. november 2024**.

Bemærkninger bedes sendt til sum@sum.dk, cks@sum.dk, cbo@sum.dk, jhp@sum.dk og arm@sum.dk.

Med venlig hilsen

Cathrine Kaaber Sørensen

Fuldmægtig, Kontoret for Etik i Sundhedsvæsenet

M 2180 9420

@ cks@sum.dk

**INDENRIGS- OG
SUNDHEDSMINISTERIET**

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Tlf. 7226 9000

Læs ministeriets datapolitik [her](#)

www.sum.dk

Region Hovedstaden anvender de personoplysninger, du giver os i forbindelse med din henvendelse. Du kan læse mere om formålet med anvendelsen samt dine rettigheder på vores hjemmeside: www.regionh.dk/persondatapolitik

Astrid Rønnebeck Matthiesen

Fra: LVS <lvs@DADL.DK>
Sendt: 29. oktober 2024 10:14
Til: Cathrine Kaaber Sørensen
Emne: VS: LVS - Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)
Vedhæftede filer: Signature-20241029091510.txt

Kære Cathrine

DASEM takker for muligheden for at komme med hørings svar.
Vi har gennemgået materialet og har ingen kommentarer for nuværende. DASEM ser frem til samarbejdet og en fortsat involvering omkring de akutte patienter.

Dbh og på vegne af DASEM
Amalie Bytofte
Faglig sekretær, FU, DASEM

Fra: LVS <lvs@DADL.DK>
Sendt: 16. oktober 2024 09:59
Emne: LVS - Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

Til høringsparterne på den vedlagte høringsliste

Se venligst vedhæftede høringsbrev og udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Indenrigs- og Sundhedsministeriet skal bede om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet senest den **11. november 2024**.

Bemærkninger bedes sendt til sum@sum.dk, cks@sum.dk, cbo@sum.dk, jhp@sum.dk og arm@sum.dk.

Med venlig hilsen

Cathrine Kaaber Sørensen

Fuldmægtig, Kontoret for Etik i Sundhedsvæsenet

M 2180 9420
@ cks@sum.dk

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Tlf. 7226 9000

Læs ministeriets datapolitik [her](#)

www.sum.dk

Astrid Rønnebeck Matthiesen

Fra: DASYS <dasys@dasys.dk>
Sendt: 13. november 2024 10:33
Til: Cathrine Kaaber Sørensen
Cc: DASYS
Emne: SV: Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

[EKSTERN E-MAIL] Denne e-mail er sendt fra en ekstern afsender.
Vær opmærksom på, at den kan indeholde links og vedhæftede filer, som ikke er sikre.

Kære Cathrine Kaaber Sørensen, Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Jeg må beklage den sene tilbagemelding, men DASYS har ikke bemærkninger til høring over lovforslag om abort.

Venlig hilsen

Lene Schade Jensen

DASYS' sekretariat

Tlf. 4695 4203
Sankt Annæ Plads 30,
DK-1250 København K
dasys@dasys.dk www.dasys.dk

Fra: Cathrine Kaaber Sørensen <cks@sum.dk>

Sendt: 14. oktober 2024 10:51

Til: Danske Regioner <regioner@regioner.dk>; Kommunernes Landsforening <KL@KL.DK>; formand@paediatri.dk; DASYS <dasys@dasys.dk>; Dansk Sygeplejeråd <dsr@dsr.dk>; dbio@dbio.dk; fh@fho.dk; fas@dadl.dk; sek@jordemoderforeningen.dk; klfformand@gmail.com; Lægeforeningen <dadl@dadl.dk>; lvs@dadl.dk; plo@dadl.dk; yl@dadl.dk; info@danskepatienter.dk; familieretsudvalg@manderaadet.dk; njl@patientforeningen.dk; info@sundheddanmark.nu; jurfak@jur.ku.dk; da@da.dk; kbpt@regionsjaelland.dk; info@patientsikkerhed.dk; ds@socialraadgiverne.dk; dp@dp.dk; info@humanrights.dk; kk@kirkenskorshaer.dk; KVINFO <kvinfo@kvinfo.dk>; info@lfbf.dk; DKetik Institutionspostkasse <DKetik@DKetik.dk>; pebl@patienterstatningen.dk; Datatilsynet <dt@datatilsynet.dk>; info@digitalsikkerhed.dk; info@sexogsamfund.dk; dh@handicap.dk; regionh@regionh.dk; regionsjaelland@regionsjaelland.dk; kontakt@rsyd.dk; kontakt@regionmidtjylland.dk; region@rn.dk; info@fertilitetogtab.dk; kontakt@llg.dk; mail@pcoinfo.dk; lgbt@lgbt.dk; moedrehjaelpen@moedrehjaelpen.dk; ungdom@lgbt.dk; formand@pcoforeningen.dk; medlem@patientforeningen.dk

Cc: Charlotte Beierholm Olsen <CBO@SUM.DK>; Eva Jensen <EJE@SUM.DK>; Julia Hvid Pedersen <jhp@sum.dk>; Astrid Rønnebeck Matthiesen <arm@sum.dk>

Emne: Høring over lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

Til høringsparterne på den vedlagte høringsliste

Se venligst vedhæftede høringsbrev og udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Indenrigs- og Sundhedsministeriet skal bede om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet senest den **11. november 2024**.

Bemærkninger bedes sendt til sum@sum.dk, cks@sum.dk, cbo@sum.dk, jhp@sum.dk og arm@sum.dk.

Med venlig hilsen

Cathrine Kaaber Sørensen

Fuldmægtig, Kontoret for Etik i Sundhedsvæsenet

M 2180 9420

@ cks@sum.dk

**INDENRIGS- OG
SUNDHEDSMINISTERIET**

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Tlf. 7226 9000

Læs ministeriets datapolitik [her](#)

www.sum.dk

Dansk Føtalmedicinsk Selskab

København 8 november 2024

Høringssvar vedrørende lov om ændring af sundhedsloven

Dansk Føtalmedicinsk Selskab (DFMS) er et specialeselskab under de Lægevidenskabelige Selskaber (LVS). De fleste af vores lægelige medlemmer er speciallæger i gynækologi og obstetrik med særlige kompetence indenfor føtalmedicin.

I det lys er vi glade for, at vi får mulighed for at komme med høringssvar til de 3 lovforslag vedr. hævnning af ugegrænsen for fri abort, ændringer i samtykkekrav for unge samt oprettelsen af et nyt nationalt abort- og aborttanke-nævn.

Vores høringssvar vil kun adressere forslag til oprettelse af nyt nationalt abort- og aborttanke-nævn, idet vi bakker fuldstændig op om de to andre lovforslag.

Vi er glade for, at man ved lovændringen vil styrke de gravides retssikkerhed, ved at sikre en mere ensartet og gennemsigtig praksis i hele landet for afgørelser om abort efter udløbet af grænsen for den fri abort i Danmark. Vi ser frem til at lovteksten ændres til et mere nutidigt sprog, og at kvinderne inddrages mere og at behandling af sagerne bliver mere transparent.

Vi har bemærket at både abortnævnet og abortankenævnet kommer til at bestå af en formand og et antal næstformænd, samt et antal medlemmer der indstilles fra Lægeforeningen, Dansk Psykologforening og Dansk Socialrådgiverforening. Der skal beskikkes mindst ét medlem efter indstilling fra hver organisation, dog kan samme medlem ikke indstilles til begge nævn.

Vi har også noteret, at det er ministeriets vurdering, at det er afgørende for at sikre en saglig og kompetent behandling af sager, hvor der anmodes om abort efter grænsen for den fri abort, at det kompetente nævn er sammensat af medlemmer med de **fornødne** faglige kompetencer til at vurdere den enkelte sag. Desuden lægges vægt på at ordningen skal understøtte en hurtig sagsbehandling henset til karakteren af sagerne. Det er afgørende, at sagerne kan færdigbehandles hurtigst muligt, så graviditeten på tidspunkt for en eventuel abort er så lidt fremskredent som muligt.

Det nævnes i redegørelsen at abortnævnet og abortankenævnet skal sammensættes med et lægefagligt medlem, som enten har speciale i gynækologi og obstetrik med særlige kompetencer indenfor føtalmedicin, eller som har speciale i psykiatri. I en sag, hvor der anmodes om abort på baggrund af resultater fra fosterundersøgelser, der viser væsentlig risiko for, at barnet på grund af en sygdom eller misdannelser i fosterstadiet, f.eks. grundet en genetisk tilstand, vil få en alvorlig blivende sygdom, vil skulle besættes af et lægefagligt medlem med speciale i gynækologi og obstetrik med særlig ekspertise inden for føtalmedicin.

Som specialeselskab for føtalmedicinere i Danmark, som i mange af de ovennævnte graviditetsforløb har det kliniske ansvar for de gravide, er DFMS tilfredse med, at redegørelsen klargør vigtigheden af, at det ene medlem af abortnævnet skal være en speciallæge i gynækologi og obstetrik med særlig ekspertise inden for føtalmedicin. Vi mener at dette kan tilføre den kompetence som der efterspørges i den nye lovændring og sikre en mere ensartet og transparent behandling.

Vi mener det er vigtigt, at indstilling af den lægefaglige ekspertise sker fra de videnskabelige selskaber under LVS, herunder DFMS, da disse selskaber har viden om de enkelte medlemmers faglige kompetencer. DFMS mener, at det er vigtigt, at der beskikkes et tilstrækkeligt antal medlemmer til både abortnævnet og abortankenævnet, så der sikres en kompetent, ensartet og hurtig sagsbehandling.

Det foreslås, at indenrigs- og sundhedsministeren efter forhandling med henholdsvis Abortnævnet og Abortankenævnet vil skulle fastsætte deres forretningsorden som vil indeholde de overordnede rammer for nævnets arbejde, herunder opgaver, **sammensætnings af nævnets medlemmer**, forberedelse af nævnssagen samt selve nævnssagen.

DFMS bemærker, at der i ikke i selve lovteksten specifikt er beskrevet kompetencekrav til medlemmerne af abortnævnet og abortankenævnets, hvorfor vi vil opfordre til, at der i kommissoriet som skal udarbejdes for disse nævn, specifikt indføres at abortnævnet og abortankenævnet skal besættes med et lægefagligt medlem med speciale i gynækologi og obstetrik og som besidder særlig ekspertise inden for føtalmedicin, alternativt psykiatri. Endvidere vil vi opfordre til at der inddrages udtalelser fra andre specialer der besidder specifik viden om fostersygdom (eks. speciallæger i klinisk genetik) i tilfælde af nævnssager med kompleks sygdom.

Vi står til rådighed med yderligere information såfremt dette ønskes.

Anne-Cathrine Shalmi
MD, MMD
Speciallæge i obstetrik og gynækologi
Formand DFMS

København den 11. november 2024

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Dansk Jordemoderfagligt Selskab (DJS) hilser en revidering af lovgivningen om abort velkommen. DJS ønsker en tidssvarende lovgivning med fokus på at sikre reproduktive rettigheder for alle der har behov for en abort - uanset indikation. Vi vil dertil påpege indsatser, der med fordel kan forbedres og styrkes. Dette til gavn for både kvinder og for det personale, der dagligt arbejder på de afdelinger, hvor aborterne finder sted. Vores kommentarer tager udgangspunkt i lovforslaget og vores tidligere holdningstilkendegivelse om abort i samarbejde med Jordemoderforeningen¹.

DJS har følgende kommentarer til de fremsatte ændringsforslag:

**Lov om ændring af sundhedsloven
(Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17- årige)**

DJS ser positivt på lovforslaget om, at lade retten til fri abort følge den seksuelle lavalder. Dette er vigtigt for at sikre rettighederne for de unge, der af forskellige grunde ikke kan eller vil involvere deres forældre i beslutningen omkring at få foretaget en abort.

DJS finder det afgørende, at der er stor fokus på netop denne gruppe af unge mennesker, for hvem valget om en abort kan være svært at stå med uden familiens viden og/eller støtte. DJS finder det positivt, at det i bemærkningen til lovteksten understreges, at denne gruppe skal vejledes til at inddrage forældre eller en anden voksen, de har tillid til, men at deres ret til den selvstændige beslutningstagen respekteres. DJS finder dog, at der påhviler et ansvar for at sikre en støtteperson i forløbet, hvis en ung af forskellige årsager ikke har en tillidsfuld relation at støtte sig til. DJS foreslår, at der kan tilknyttes en ungerådgiver med særlig viden og uddannelse i de forskellige aspekter af abort, som kan udføre denne vigtige omsorgsopgave, i det omfang det vurderes relevant eller ønskes af den unge.

DJS gør opmærksom på at der, jf. den nuværende bekendtgørelse om svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion § 4, stk. 3, og lovens § 100, stk. 5 understreges, at den gravide, der ønsker abort eller fosterreduktion, bør tilbydes rådgivende støttesamtaler både angående indgrebets beskaffenhed, eventuelle bivirkninger og risici, samt om muligheder ved fortsættelse af graviditeten og efter en fødsel². DJS anerkender, at Ministeriet i lovforslaget lægger op til en etablering af en offentlig digital platform, hvor den unge kan søge sundhedsfaglig vejledning

¹<https://jordemoderforeningen.dk/2023/09/26/djs-og-jordemoderforeningens-holdning-abortloven-skal-revideres/>

²<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2024/1015>

og information, idet de digitale medier anses som en lettilgængelig og ønsket informationskildes kilde for målgruppen. DJS ønsker dog at understrege, at dette tilbud ikke kan stå alene, og at der bør sikres adgang til kompetent og personlig rådgivning for den unge. DJS mener denne rådgivningsopgave bør være en specialistopgave i tilfælde af at den gravide er mellem 15 og 17 år. DJS foreslår derfor, at de instanser vi allerede har i dag, eks. Mødrehjælpen³ eller Sex og Samfund⁴, styrkes med henblik på specielt at støtte unge mennesker. Det kunne være med et specifikt efter/videreuddannelses tilbud til “ungerådgivere”.

Derudover foreslår DJS, at man ser mod muligheden af at styrke og udbrede tilbuddet med Ungdomsmodtagelser, som netop arbejder med denne aldersgruppe⁵. Det er vigtigt, at information og rådgivning er let tilgængeligt, tilpasset til aldersgruppen og af høj faglig kvalitet, så unge mennesker ikke er i tvivl om hvor og hvornår de kan henvende sig ved behov, og hvad deres muligheder er. Ligeledes bør forebyggelse i form af antikonceptionel rådgivning og prævention styrkes for at sikre, at færre bliver uønsket gravide.

Lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.)

DJS hilser forslaget om at hæve grænsen for fri abort fra udgangen af 12. graviditetsuge til udgangen af 18. graviditetsuge velkomment. DJS mener, at lovforslaget om en hævet grænse for fri abort i højere grad afspejler samfundets udvikling og sikrer kvinders reproduktive selvbestemmelse, end det gør sig gældende med nuværende lovgivning. Sammenligner vi os med andre lande, eks. Sverige⁶ eller Island⁷, som har en højere grænse end Danmark, ser vi ikke belæg for, at en øget grænse vil medføre markant flere sene aborter.

Det er vigtigt for DJS at understrege behovet for, at aborterne foregår på en måde, hvor både patienterne og personalets rettigheder sikres. Allerede fra graviditetsuge 14 foregår aborten som en medicinsk induceret fødsel. Jo tættere aborterne kommer på levedygtighed, jo mere lig en fødsel er aborten, og dette skal der afsættes ressourcer og personale til, således at varetagelsen forekommer på det højeste faglige niveau. Abort, uanset på hvilket tidspunkt den udføres, kræver sufficient smertelindring og omsorg både fysisk, psykisk og socialt. De nuværende tilbud indenfor området bør derfor forbedres så tilbudet både før, under og efter en abort afspejler bedste evidens og en værdig omsorg.

DJS foreslår, at der allokeres midler til at sikre afskærmede afsnit i forbindelse med fødeafdelingerne, hvor aborterne kan foregå. Et stigende antal fødeafdelinger opretter i disse år specialiserede afsnit, hvor senaborter (som defineret i nuværende lovgivning) og dødfødsler varetages af specialuddannet personale, med ekspertise og erfaring i håndteringen af disse forløb. Personalet skal sikres kompetencer og viden i form af videreuddannelse og mulighed for specialisering for at kunne varetage behandlingen ved aborter bedst muligt. Dette vil ligeledes vise hensyn til de sundhedspersoner, der ifølge lovgivningens §102 kan

³<https://moedrehjaelpen.dk/holdepunkt/abortradgivning/>

⁴<https://sexogsamfund.dk/krop-sex/viden-om-abort/stoette-foer-efter-abort>

⁵<https://www.ungdomsmodtagelsen.dk/>

⁶<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2024-5-9073.pdf>

⁷<https://www.government.is/publications/legislation/lex/2019/11/20/Termination-of-Pregnancy-Act-No.-43-2019/>

ønske at blive undtaget fra at medvirke i aborter⁸, idet det ikke som nu vil være en opgave der tilfalder den i vagten tilgængelige jordemoder, uden at denne på forhånd har ønsket eller har erfaring med denne gren af det jordemoderfaglige felt.

Lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

DJS støtter nedlæggelsen af de regionale samråd og oprettelsen af ét nationalt abortnævn, der skal behandle de ansøgninger om abort, der sker efter 18. uge. Dog så vi gerne, at abortnævnet i højere grad havde en rådgivende funktion frem for en bestemmende.

DJS anerkender, at et samlet abortnævn vil give en intern gennemsigtighed i sagsbehandlingen, da der opbygges en samlet historik for beslutningspraksis i lignende sager. I lovforslaget fremstår nævnet dog meget lig de tidligere samråd, og det er derfor svært at vurdere, hvorvidt kvinders rettigheder og krav på gennemsigtighed i processen styrkes i tilstrækkelig grad med den nye organisation. Forskning i samrådene har netop vist, at der har manglet gennemsigtighed i forventet udfald ift. søgt indikation, altså at den eksterne gennemsigtighed har manglet.⁹ Dette ønsker DJS offentliggjort i den foreslåede årsberetning fra abortnævnet, så det tydeliggøres for en abortsøgende kvinde, hvilke mulige udfald af ansøgningen hun kan forvente.

DJS ønsker, at det nye abortnævn sikrer, at kvindernes stemme i beslutningen altid høres, da hun må antages at være den person, der bedst kan vurdere, hvorvidt hun har behov for en abort i sin givne livssituation. Ovennævnte forskning har vist, at kvinderne i de nuværende abortsamråd ikke altid er blevet hørt i den sagsbehandlingsproces, der omhandler deres reproduktive rettigheder¹⁰. Derfor byder DJS velkomment, at lovforslaget tilsigter, at kvindernes stemme og vurdering af egen livssituation sikres som en central del af sagsbehandlingen.

Lovforslaget anerkender, at der vil være en regional forskel i abortansøgere mulighed for at møde fysisk op i Abortnævnet, da dette vil være beliggende i Styrelsen for Patientklager. Dette angives at kunne imødegås ved teknologiske løsninger i form af telefon, videomøder eller lignende. DJS ønsker, at den abortsøgendes rettigheder til at blive hørt i sagen altid vægtes højt, og at der derfor bør stilles den nødvendige teknologi til rådighed, for at sikre lighed i sundhed.

Ved ansøgning om abort på føtal/medicinsk indikation vil ansøgningen ofte være forudgået af vejledende samtaler med en føtalmediciner, hvor denne læge kan hjælpe kvinden/parret med ansøgningen. DJS ønsker, at der ved social indikation bør sikres en tilsvarende fagkyndig vejledning i ansøgningsgrundlaget for kvinden, i form af samtaler med en børnesagkyndig eller socialrådgiver, således at kvinders grundlag for at søge om abort, sikres lige muligheder uanset årsagen. Ligeledes bør der ikke kunne træffes afgørelser på baggrund af formodninger om, at de på ansøgningstidspunktet foreliggende grunde til at ansøge om abort, vil kunne ændres. Der bør altid tages udgangspunkt i nutiden og kvindens egen vurdering. At sikre

⁸<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2024/1015>

⁹Petersen, A. F., & Herrmann, J. R. (2021). Abortsamrådenes hemmelige liv: Praksisanalyse af en Black Box forvaltning. *Ugeskrift for Retsvæsen*, 2021, 190-201. [U2021B.190].;

¹⁰Petersen, A. F., & Herrmann, J. R. (2021). Abortsamrådenes hemmelige liv: Praksisanalyse af en Black Box forvaltning. *Ugeskrift for Retsvæsen*, 2021, 190-201. [U2021B.190].;

kvindernes retsstilling i ansøgningsprocessen kan ske ved sikring af bistand fra eks. jurist i det omfang kvinden ønsker det.

Yderligere kommentarer:

Information og rådgivning

Som tidligere nævnt er det vigtigt, at informationen til gravide der står overfor valget om abort, er fyldestgørende. DJS mener, at der er behov for at sikre en bred række af muligheder for information, både af medicinsk, psykologisk og social karakter, da grunden til at til- eller fravælge en abort kan være forskellige. De tiltag vi har i dag, bør derfor styrkes og udbygges, og retten til at få støttesamtaler¹¹ bør udvides til at omfatte, at disse samtaler kan finde sted hos den fagperson, den gravide føler sig mest tryk ved. Derved kan det sikres, at den gravide har mulighed for at tilvælge netop det tilbud, der passer bedst.

Abort efter voldtægt eller incest

Særligt i sager om graviditeter som følge af voldtægt eller incest anser DJS det som en essentiel del af abortnævnets ansvar at beskytte disse kvinders integritet. Ifølge både FN's torturkommission og WHO kan en tvungen graviditet som følge af en voldtægt anses som tortur, der truer kvindens liv og helbred¹², og derfor anser DJS det som abortnævnets pligt at beskytte disse kvinders grundlæggende menneskerettigheder. I tilføjelse mener DJS, at abortnævnet har en forpligtelse til at beskytte kvinder, der har været udsat for seksuelle overgreb i selve den sagsbehandling, de skal igennem, da der kan være risiko for retraumatisering¹³. DJS foreslår, at der skrives ind i forretningsordenen for abortnævnet, at en sagkyndig med faglige kompetencer indenfor voldtægt er en del af nævnets sammensætning i ansøgninger med denne begrundelse.

Kvalitetssikring af lovændringer

DJS vil opfordre aftaleparterne og Folketingets medlemmer til, at der ikke igen går 50 år før det vurderes, hvorvidt lovgivningen er tidssvarende. Der bør laves en plan for at sikre kvaliteten og aktualiteten af de ændringer, der vedtages med en ny abortlov, og hvorvidt der er behov for yderligere ændringer.

DJS opfordrer til, at lovgivningen senest om fem år får et "kvalitetscheck", hvor det undersøges, hvorvidt ændringerne har haft den ønskede effekt, og om hvorvidt der er brug for yderligere ændringer og forbedringer. Fremadrettet bør dette gøres regelmæssigt med 5-10 års interval i takt med ny viden og udvikling på det reproduktive område.

Nina Nathan

På vegne af bestyrelsen,
Nina Olsén Nathan
Forkvinde for Dansk Jordemoderfagligt Selskab

¹¹<https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2005/1483>

¹² Petersen, A. F. (2022). Accessing Late-Term Abortion Following Sexual Assault: Looking Inside the Danish Legal Black Box. *Nordic Journal of Human Rights*, 40(2), 389–406.

¹³ <https://www.information.dk/debat/2024/04/voldtaegtsofres-adgang-senabort-boer-sikres-ny-abortlov>

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

23. oktober 2024

Sendt pr. e-mail til:

sum@sum.dk iph@sum.dk cks@sum.dk og cbo@sum.dk

Høringsvar vedr. lovforslag om ændring af sundhedsloven (fri abort, abort uden forældresamtykke, og oprettelse af nyt abortnævn) sagsnr. 2024-11345

Dansk Selskab for Folkesundhed har ingen bemærkninger til de fremsatte forslag, men ønsker at rette opmærksomheden mod vigtigheden af at kombinere moderniseringen af abortlovgivningen med et styrket fokus på forebyggende indsatser. Særligt bør følgende fokusområder prioriteres:

- Et fortsat fokus på forebyggelse af uønskede graviditeter gennem seksualundervisning og tilgængelige præventionsmuligheder.
- Sociale og sundhedsmæssige konsekvenser, herunder betydningen for ulighed i sundhed, især blandt udsatte grupper.

Abortlovgivningen er en central del af befolkningens reproduktive sundhed og rettigheder. Vi anbefaler derfor, at både etiske overvejelser og folkesundhedsperspektiver inddrages i den videre udformning af lovgivningen for at sikre de bedst mulige sundhedsforhold for alle.

Med venlig hilsen,

Christina Bjørk Petersen

Forperson

Dansk Selskab for Folkesundhed

Høringssvar fra Dansk Selskab for Medicinsk Genetik

Dansk Selskab for Medicinsk Genetik (DSMG) takker for muligheden for at afgive høringssvar vedrørende de tre lovforslag om ændringer i sundhedsloven, herunder hævnning af grænsen for fri abort, ændringer i samtykkekrav for unge samt oprettelsen af et nationalt abortnævn.

DSMG har ingen kommentarer til lovforslaget om hævnning af grænsen for fri abort eller lovforslaget om ændringer i samtykkekrav for unge.

Vedrørende oprettelse af nationalt abortnævn og ankenævn

DSMG vurderer, at genetisk ekspertise er afgørende i det foreslåede nationale abortnævn. Hævningen af abortgrænsen vil medføre flere komplekse sager, hvor genetiske sygdomme spiller en central rolle. Ifølge abortankenævnets data fra 2023 blev 85 % af aborter efter uge 18 godkendt på grund af fosterskader.

DSMG anbefaler derfor, at der, ud over føtalmedicinsk ekspertise, tilknyttes klinisk genetiske speciallæger med kompetence inden for fosterdiagnostik. Dette kan omfatte både sager, hvor genetiske analyser allerede er udført, og sager, hvor genetiske analyser ikke er foretaget, men kunne have afklaret risikoen for betydende sygdom. Den genetiske ekspertise bør styrke både abortnævnet og ankenævnet.

Genetisk lægefaglig ekspertise er særlig relevant i følgende situationer:

1. **Vurdering af levedygtighed** ved sjældne genetiske syndromer i sager med gestationsalder over 22 uger.
2. **Risiko- og penetransvurderinger** for syndromer med nedsat penetrans.
3. **Kvalitetssikring af genetisk udredning**, så den gravide kan træffe en velinformeret beslutning. I nogle tilfælde kan yderligere genetisk testning reducere restrisikoen for alvorlig sygdom til et niveau, der kan ændre kvindens beslutning om graviditeten. Da sådanne analyser kan være omkostningstunge, er der behov for ensartede og objektive vurderinger for tilbud om disse analyser på tværs af regionerne.

Registrering af indikationer

For at evaluere konsekvenserne af lovændringerne anbefaler DSMG, at der etableres et anonymiseret registreringssystem for indikationer for abortansøgning, herunder genetiske resultater og misdannelser. Dette vil styrke den løbende evaluering og understøtte en faktabaseret debat.

Vi ser frem til en videre dialog og står til rådighed for yderligere drøftelser.

Med venlig hilsen

Bitten Schönewolf-Greulich

Forperson
Dansk Selskab for Medicinsk Genetik

DSOG takker for muligheden for at komme med hørings svar på de 3 lovforslag vedr. abortgrænsen, alder og abortnævn.

Vores nedenstående input skal ses i lyset af en stor glæde over at det er lykkedes at gennemføre en ambitiøs og tidssvarende ændring af den nuværende abortlovgivning som ikke har været ændret i 50 år. I DSOG er det en vigtig milepæl for vores fag, vores kolleger og ikke mindst for kvinderne. Vi hilser velkommen at teksten ændres til et mere nutidigt sprog og at kvinderne inddrages mere og at behandling af sagerne bliver mere transparente.

Vedr. forslaget til lov om ændring af sundhedsloven vedrørende de unge 15-17-årige og forældresamtykke,

Vi har ingen kommentarer til forslaget, ud over vi bakker 100% op om ændringen.

Vedr. lovforslaget om ændret ugegrænse har vi følgende kommentarer:

Side 26 afsnit 6: vedr. afgørelser tæt ved grænsen: denne tilføjelse om at forhold der ikke kan henføres til den gravide kan medføre at tidsgrænse overskrides, hvor der er anmodet om abort før GA 18 hilses velkommen. Men sætningen om "*der kan i øvrigt ikke afvises at der kan ske lægelige fejl ...*" foreslås ændret til sundhedsfaglige fejl. Det er lidt uvidst hvad der henvises til? Forsinkelse i svarafgivelse, administrative fejl eller? Bør ikke kobles op på lægegruppen alene.

I samme afsnit på næste side fremgår "*en forsinkelse som ikke kan henføre til den gravide....*" (2. afsnit) hænger ikke sammen med teksten før.

Vedr. fosterreduktion er vi enig i at grænsen skal ensrettes ift grænsen for abort.

Det er lidt utydeligt i forslaget om aborten skal være opstartet senest 17+6 eller afsluttet inden udgange af 18. graviditetsuge. Bla side 41, hvor det flere gange fremgår at "*abortindgrebet foretages inden udgangen af 18. graviditets uge..*".

Vedr paragraf 94(side 44-46):

Enig i speciallægefaglig erklæring om fosterets diagnose/prognose. Også godt at den gravides egen vurdering medtages- at hun bliver hørt. Vi bemærker dog at partneren ikke fremgår af lovudkast.

Vi er enige i at teksten vedr strafferetslige forhold ikke ændres men er uddybet på siderne 46-48

Side 54 under til nr 12: sidste afsnit: den foreslåede ændring har den virkning at læger som ikke er ansatvil kunne foretage aborter indtil 18.grav uge. Dette harmonerer ikke med teksten tidligere i dokumentet hvor abort kun kan foretages på sygehuse. Mangler der et IKKE foran "vil kunne foretage abort.."?

Vedrørende lovforslag om ændring af sundhedsloven mhp. oprettelse af abortnævn mm.

Vedr. samme placering af sekretariatsbetjening for både abortnævn og abortankenævn

Både abortnævnet og abortankenævnet foreslås at blive forankret og sekretariatsbetjent af Styrelsen for patientklager som hører fysisk til i Århus. Dette giver som udgangspunkt mening, men det kan bekymre at sådanne to nævn der behandler komplekse faglige og etiske dilemmaer ligger samme sted. Der har tidligere været kritik af en uensartet og ikke transparent beslutningsproces samrådene imellem, derfor vil der være en særlig opmærksomhed på de to nye nævn. Vi vil gerne opfordre til at der kommer tydelig transparens i sagsbehandlingen. Dette kan formentlig sikres i kommissoriet, alternativt skal en anden sekretariatsbetjeningsmodel overvejes.

Vedr. udpegning af formand og næstformand

-Udpegning af formand og næstformand i begge råd foretages af ministeriet og foreslås at være dommere eller jurister af profession. Det fremgår af udkastet at det også f.eks kan være ansatte i styrelsen, men bør måske understreges at det skal være jurister af profession.

Vedr. udpegning af nævnsmedlemmer

Da abort ligger inden for vores fagområde og vi varetager det faglige udførende led og har det faglige ansvar ligger selve abortnævnet os meget på sinde og vi ønsker ikke at blive afkoblet fra den besluttende proces. Vi bemærker derfor at der lægges op til at inkludere flere faggrupper og fagområder der ikke tidligere har været udpegede i samråd eller ankenævn. Vi foreslår at der fortsat skal være en speciallæge i Gynækologi og obstetrik med i alle sager (også de sociale) så den fagfaglige tilgang er et gennemgående element. Derudover hilser vi velkomment at andre faglige områder og fagpersoner inddrages i sagerne. Vores overvejelser går også på at det er vores kolleger der har den lange og dybe erfaring med samrådsagerne og den samtidige kobling ud til afdelingerne og det faglige miljø.

Endelig vil vi foreslå at det er de lægevidenskabelige selskaber (LVS) der får den udpegende rolle til nævnsmedlemmerne. Det vil sikre at de faglige selskaber inden for Gynækologi og Obstetrik og Psykiatri inddrages. Som politisk standsorganisation har Lægeforeningen ikke nødvendigvis viden om hvilke kompetencer de enkelte medlemmer besidder, dette ligger i de enkelte faglige specialers organisering. Vi er særdeles opmærksomme på hvor vigtigt det er at de læger og andre fagpersoner der udpeges, til det beskikkede erhverv har den faglige erfaring og efteruddannelse der skal til.

Kommissorium

Vi forstår at der vil blive udarbejdet et kommissorium, hvor de forventede kompetencer hos nævnsmedlemmerne vil blive nøjere beskrevet. I forhold til kommissoriet er det vigtigt at nævnsmedlemmerne kan bevare deres integritet og ikke komme i situationer hvor de er inhabile.

Mht. at sammensætte abortnævnsmøder fra sag til sag mener vi det er meget vigtigt at kriterierne for udpegelse er meget klare. Det kan med de mange sager der skal afgøres blive heterogent og give uensartede afgørelser hvis ikke der er meget tydelige kriterier. Vi stiller os meget gerne til rådighed og sparring i forbindelse med udarbejdelse af kommissoriet.

Overvejelser om antallet af beskikkede medlemmer der udpeges

Når vi tager udgangspunkt i abortankenævnets rapportens tal fra 2023 vil der være ca. 260 sager fra uge 18+0 om året, der skal behandles. Af disse vil ca. 35 være på social indikation resten vil være på (føtal)medicinsk indikation. Det vil betyde 1-6 sager om ugen. Derfor skal antallet af udpegede medlemmer kvalificeres grundigt og realistisk. Da der samtidig skal tages højde for hurtig sagsbehandling, håber vi at I vil tage højde for at vores kolleger der skal udpeges, også er klinisk aktive og har fuldtidsjobs. Medmindre der arbejdes med en anden model hvor rådsmedlemmer er deltidsansatte.

Fysiske møder i abortnævn og abortankenævn

Som vi læser teksten, planlægges der med fysiske nævnsmøder, der skal foregå hurtigt/effektivt aht. evt. igangsættelse af abort. Vi finder det dog vigtigere og hensigtsmæssigt at der sikres ligelig geografisk fordeling af beskikkede for at dække de forskelle der naturligt er på tværs af Danmark indenfor land og byområder. For at sikre dette vil vi anbefale at der også åbnes op for virtuelle mødeformer. Det kan eventuelt graderes og afhænge af de enkelte sager, idet der kan være forskel på de dilemmaer der skal diskuteres. Som samrådene foregår nu er det ofte korte virtuelle/telefon afgørelser for de sager der er oplagte. Ressourcerne kan så bruges på at samles fysisk ved de sager der forventeligt kan kræve grundigere diskussioner. Som eksempel kan nævnes anmodning på social indikation efter GA 18, eller anmodning på føtalmedicinsk indikation ved mindre misdannelse eller ikke letale genetiske sygdomme. Men overordnet set vil fysiske fremmødeformer som krav være ressourcekrævende og forskelligt fra hvordan det foregår i dag.

Hurtig og kompetent sagsbehandling

Det fremgår af lovudkast at man skal sikre at *"nævnsmedlemmerne hurtig og kompetent behandler sagerne"*. Hvordan tænkes det sikret? Og hvem sikrer de faglige kvalifikationer/kompetencer og hvem har indsigelsesret? Dette fremgår ikke klart af lovudkastet. Vi vil endnu en gang fremhæve vigtigheden af et grundigt udarbejdet kommissorium, hvor den praktiske operationalisering er tænkt igennem, er en forudsætning for troværdigheden og transparensen for vores kolleger og i den sidste ende vores patienter.

Stemme flertal frem for enighed ved afgørelser

Mht. afgørelse hilser vi velkommen at der skal være stemme flertal, og at grunde til evt. uenighed dokumenteres for at skabe åbenhed.

Indflydelse for patienten

Det er en meget positiv udvikling at kvinden også selv får indflydelse ved at fremlægge sine synspunkter. Det bør overvejes om partneren kan deltage.

Mht. kvindens deltagelse fremgår det at det evt. kan være virtuelt. Dette hilser vi velkomment MEN det skal sikres at der ikke på den baggrund kommer ulighed i sundhed. Der er fortsat nogle borgere i Danmark der ikke har mulighed eller evner for/til at opkoble virtuelt, eller ikke kommunikativt klar til at varetage virtuel samtale alene. Vi foreslår at der i hver region laves løsninger som understøtter de allermest sårbare familier.

Kvindens mulighed for støtte og rådgivning

Vedrørende kvinders mulighed for vejledning henvises bla. til civilorganisationer. DSOG har flere gange kommenteret på dette, idet der desværre ikke er ligelig adgang til f.eks. mødrehjælpen eller Sex og Samfund på tværs af Danmark. Vi opfordrer igen til at dette formaliseres og systematiseres så der bliver lige adgang til sundhed. Der bør udarbejdes en oversigt hvoraf det fremgår hvilke forskellige muligheder der er i de forskellige regioner samt gives råderum for at tilgang til de forskellige civilorganisationer, sundhedsvæsenet og støttemuligheder i hjemkommune øges.

På vegne af DSOGs bestyrelse

Venlig hilsen

Lise Lotte Torvin Andersen
Formand DSOG

Dato: 6. november 2024

Sagsnr.: SJ-STD-
MECH.DKETIK

Dok.nr.: 2991571

Sagsbeh.: MECH.DKETIK

DET
ETISKE
RÅD

M: kontakt@etiskraad.dk

W: www.etiskraad.dk

Vedrørende høring over udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (ændring af ugegrænsen for den fri abort, oprettelse af et nyt abortnævn m.v., og abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15 - 17 årige).

Det Ethiske Råd takker for modtagelsen af ovennævnte høring. Som det nævnes i lovforslagene, har rådet i varierende detaljegråd allerede forholdt sig til de foreslåede ændringer i sin redegørelse om abort fra 2023¹. Derfor vil dette høringssvar primært fokusere på de ændringsforslag, som rådet ikke tog stilling til i 2023. Det vil især sige 1) den konkrete omstrukturering af abortsamrådene og 2) revisionen af betingelserne for at kunne få tilladelse til abort efter udløbet af ugegrænsen for den fri abort. For en god ordens skyld skal rådets overordnede tilgang og stillingtagen til abort i redegørelsen fra 2023 dog kort opsummeres indledningsvist.

I redegørelsen fra 2023 pegede rådet på, at enhver regulering af abort kan ses som udtryk for en afvejning af fire overordnede hensyn:

- 1) et hensyn til den gravide (og en evt. partner)
- 2) et hensyn til fosteret
- 3) et bredere samfundshensyn (fx til personer, der allerede lever med bestemte sygdomme eller handicaps) og
- 4) et hensyn til sundhedspersonalet.

I redegørelsen fra 2023 førte rådsmedlemmernes konkrete afvejning af disse hensyn til, at et flertal på 9 ud af 17 anbefalede, at ugegrænsen for den fri abort flyttes fra uge 12 til 18. Et samlet råd anbefalede også dels, at abortsamrådenes sammensætning og funktion tages op til gennemsyn, og at 15 til 17-årige burde have samme mulighed for selv at tage stilling til abort inden for grænsen for den fri abort, som kvinder over 18 år har.

Efter kort at have opsummeret rådets tilgang og stillingtagen til abort i redegørelsen fra 2023, præsenteres i de følgende tre afsnit rådets forståelse af og kommentarer til forslagene til lov om ændring af 1) ugegrænsen for den fri abort, 2) oprettelse af et nyt abortnævn og 3) abort uden forældresamtykke.

¹ <https://etiskraad.dk/alle-udgivelser/abort-og-fosterdiagnostik/udtalelse-om-graensen-for-provokeret-abort-2023>

1) Ugegrænsen for den fri abort

Hvad angår en ugegrænse på 18 uger for den fri abort, flugter den som allerede nævnt med den grænse, som et flertal af rådets medlemmer foreslog i 2023, og rådet har derfor ikke yderligere kommentarer til denne.

Rådet finder det på sin plads, at man i forbindelse med den foreslåede lovændring har valgt at opdatere sprogbrugen en række steder, så den er mere tidssvarende. Det gælder fx ændringen fra 'svangerskab' til 'graviditet' og ændringen fra 'legemlig og sjælelig' til 'fysisk og psykisk'.

Rådet ser også positivt på lovforslagets forsøg på, som rådet forstår det, at specificere alvorlighedsbegrebet ved at fokusere på faktorer så som antallet af operationer, de enkelte operationers omfang, samt sandsynligheden for, at operationerne er vellykkede (se fx s. 46). Det kan være med til at gøre de konkrete vurderinger mere gennemsigtige. Det er dog værd at bemærke, at man stadig synes at operere med et udefineret alvorlighedsbegreb, når man udover de nævnte faktorer også taler om, "hvor alvorlig barnets lidelser må antages at blive, hvis det bliver født" (ibid). Det kan dog godt tænkes, at det ikke er muligt at specificere det yderligere, fordi det ganske enkelt er svært at sammenligne forskellige lidelser på meningsfuld vis.

Udover de nævnte punkter har rådet også hæftet sig ved lovforslagets forsøg på, som rådet forstår det, at definere den 'væsentlige risiko', som indgår i nyformuleringen af den såkaldte fostermedicinske indikation for abort efter ugegrænsens udløb. I den nye formulering lyder det, at der kan gives tilladelse til abort efter ugegrænsens udløb, hvis "der er væsentlig risiko for, at barnet på grund af en genetisk tilstand, sygdom eller alvorlig misdannelse [i fosterstadiet] vil få alvorlig sygdom" (s. 62). Samtidig forklares det i bemærkningerne, at der "ved væsentlig risiko forstås, at fosterdiagnostiske undersøgelser skal vise, at der er en øget sandsynlighed for, at barnet vil lide af en alvorlig lidelse eller sygdom, som ligger uden for det normale" sådan så "sandsynligheden for, at barnet vil få en alvorlig sygdom eller lidelse, skal være højere end den, der gælder generelt" (p. 46).

Som rådet ser det, er det uheldigt at sætte 'væsentlig risiko' lig med 'øget sandsynlighed'. For en dagligsprogsbetragtning virker der til at være en betydelig forskel på de to udtryk. En risiko er en sandsynlighed for, at noget dårligt eller uønsket sker, og når risikoen er væsentlig, har den en vis størrelse. Det kan altså ikke være en hvilken som helst øget sandsynlighed i forhold til det, der gælder generelt, men en sandsynlighed af en vis størrelse. Det er et separat spørgsmål, om sandsynligheden blot bør være øget eller den snarere bør være væsentligt øget, for at kunne få tilladelse til abort efter ugegrænsens udløb. Men hvis ønsket er at sikre så gennemsigtig en lovgivning som muligt, finder rådet det uheldigt, hvis udtrykket 'væsentlig risiko' sættes lig med 'øget sandsynlighed'.

Endelig har rådet også hæftet sig ved, at lovforslaget indebærer en ændring af muligheden for at få tilladelse til abort, når fosteret er levedygtigt. Ifølge gældende lov er det sådan, at hvis "fosteret antages at være levedygtigt, kan tilladelse til svangerskabsafbrydelse kun gives, såfremt de i stk. 1, nr. 3 [den fostermedicinske indikation] nævnte omstændigheder med afgørende vægt taler for det" (p. 63). I den nye § 95 hedder det derimod blot, at "hvis fosteret på baggrund af en lægefaglig vurdering må antages at være levedygtigt, kan der gives tilladelse til abort, hvis betingelser for abort efter stk. 1, nr. 1 [den fostermedicinske indikation] er opfyldt" (p. 63). Som rådet forstår det, vil lovforslaget altså betyde, at det ikke længere er sådan, at den fostermedicinske indikation med 'afgørende vægt' skal tale for en abort, hvis fosteret er levedygtigt. Den skal blot tale for abort, hvilket vil sige, at der skal være en øget sandsynlighed for en alvorlig tilstand.

Rådet finder det værd at gøre opmærksom på, at det i givet fald kan opfattes som en væsentlig svækkelse af det gradualistiske princip, som har spillet en central rolle i dansk abortpraksis. Ifølge det gradualistiske princip skal hensynet til fosteret gradvist tillægges større og større betydning i takt med at fosteret udvikler sig. Det er, som rådet forstår det, bl.a. derfor, at gældende lov siger, at den fostermedicinske indikation skal tale for abort med 'afgørende vægt', når fosteret formodes at være levedygtigt. Når man fjerner kravet om afgørende vægt ved levedygtighed kan det derfor virke som om, at man svækker det gradualistiske princip. Det kan der være gode grunde til, og rådsmedlemmerne ser også forskelligt på, om det er en god ide. Men de er alle enige om, at det i det mindste bør begrundes tydeligere, hvilke overvejelser, der ligger bag en så grundlæggende ændring af betingelserne. Er det for at sikre, at loven er i overensstemmelse med praksis? Hvad er det i så fald, der begrunder praksis? Er det hensyn til fosteret selv? Er det hensyn til den gravide? Eller en bestemt afvejning af de to?

2) Oprettelse af et nyt abortnævn

Hvad angår forslaget om at oprette et nyt nationalt abortnævn som erstatning for de gamle regionale abortsamråd, ser rådet positivt på, at samrådene er blevet taget op til gennemsyn, sådan som rådet også foreslog i sin redegørelse fra 2023.

Rådet finder også overordnet set det konkrete forslag om at oprette et nyt nationalt abortnævn hensigtsmæssigt. Når ugegrænsen ændres, vil der skulle behandles væsentligt færre sager, og for at sikre en kritisk masse af sager, giver det, som rådet ser det, mening at samle sagsbehandlingen centralt, samtidig med at det også styrker muligheden for en ensartet behandling af alle sager.

Rådet ser også positivt på styrkelsen af gravides mulighed for selv at få foretræde for abortnævnet. I den forbindelse vil det, som rådet set det, dog være vigtigt, at der 1) dels gøres bestræbelser for at sikre, at alle gravide får de samme muligheder for foretræde uanset bopæl, og, at der 2) dels gøres bestræbelser for at sikre, at muligheden for foretræde ikke risikerer at føre til en ny form for ulighed, hvor dem, der er bedst til at tale deres sag, får en uberettiget fordel.

På samme hvis finder rådet det også positivt, at den gravide får ret til vejledning om muligheden for en støttesamtale hos relevante civilorganisationer i tilfælde af et afslag på en anmodning om abort.

Hvad angår abortnævnets sammensætning, finder rådet overordnet set forslaget hensigtsmæssigt. Det gælder både forslaget om, at de menige medlemmer beskikkes efter indstilling af Lægeforeningen, Dansk Psykologforening og Dansk Socialrådgiverforening, og forslaget om, at det konkrete nævn, som behandler en konkret sag, sammensættes af sekretariatet på baggrund af sagens karakter. Som rådet forstår det, åbner begge faktorer op for en mere sagligt/fagligt nuanceret belysning af den enkelte sag, måske især i forhold til den social-psykologiske dimension.

Hvad angår sekretariatsbetjeningen, har rådet bemærket, at ministeriet selv forholder sig til at abortnævnet og abortankenævnet begge betjenes af Styrelsen for Patientklager. Så længe begge organer, som det understreges, ikke betjenes af samme personale, ser rådet ikke noget problem med en sådan ordning. Rådet har dog også bemærket, at det i forbindelse med ideen om, at abortnævnets formand og næstformand skal være uddannede jurister (cand. jur.) nævnes, at "formanden og næstformanden vil eksempelvis kunne være ansat i Styrelsen for Patientklager" (p. 16). Rådet er bevidst om, at en sådan model også anvendes i fx Det Psykiatriske Patientklagenævn, men anser det ved anvendelsen af en sådan model for vigtigt at sikre, at formanden, næstformanden og sekretariatsmedlemmerne ikke står i en relation, som kan give anledning til interessekonflikter.

3) Abort uden forældresamtykke

Rådet anbefalede, som allerede nævnt, i sin redegørelse fra 2023, at 15 til 17-årige burde have samme mulighed for selv at tage stilling til abort inden for grænsen for den fri abort, som gravide på 18 år eller derover har. Rådet lagde dengang vægt på, at forældremyndighedens indehaver i udgangspunktet bør søges inddraget, men at det i sidste ende er op til den unge at tage stilling. Rådets bemærkninger til lovforslaget er derfor yderst begrænsede, idet det på begge punkter flugter med rådets anbefalinger. Rådet har dog hæftet sig ved, at det på s. 9 med henvisning til vejledning nr. 25 af 4. april 2006 om svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion² anføres, at "bortset fra tilfælde, hvor et ønske om svangerskabsafbrydelse skyldes hensynet til den gravides eller fosterets helbred, bør den gravide [...] gøres bekendt med, at der er mulighed for støttesamtaler til gennemførelse af svangerskabet og støtte efter barnets fødsel", samtidig med at det også forklares, at formålet med at gøre den gravide bekendt med muligheden er at sikre, "at vedkommende ikke beslutter sig uden nærmere overvejelser" (p.). Medmindre der med udtrykket 'hensynet til den gravides eller fosterets helbred' sigtes til de tilfælde, hvor den gravides liv er i fare eller fosterets liv ikke står til at rede, har rådet svært ved at se, hvorfor en gravid ikke også bør informeres om muligheden for støttesamtaler til

² <https://www.retsinformation.dk/eli/mt/2006/25>

gennemførelse af svangerskabet og støtte efter barnets fødsel i de tilfælde, hvor et fremsat ønske om abort skyldes hensynet til den gravides eller fosterets helbred. For formålet med at oplyse om muligheden for sådanne samtaler er jo netop at give den gravide selv muligheden for at træffe en oplyst og velovervejet beslutning om, i hvilken grad en gennemførelse af graviditeten kan finde sted på vilkår, som på tilstrækkeligt betryggende vis kan opveje de risici for kvindens eller fosterets helbred, der måtte være afdækket.

På Det Ethiske Råds vegne,

Leif Vestergaard Pedersen, Formand for Det Ethiske Råd

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

E-mail sendt til sum@sum.dk, jhp@sum.dk, cks@sum.dk og
cbo@sum.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 91325632
SINL@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 24/02308-2

11. NOVEMBER 2024

HØRINGSSVAR TIL UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF SUNDHEDSLOVEN (ÆNDRING AF UGEGRÆNSEN FOR DEN FRI ABORT MV.)

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har ved e-mail af 14. oktober 2024 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (ændring af ugegrænsen for den fri abort mv., abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige og oprettelse af nyt abortnævn).

Institut for Menneskerettigheder finder det særdeles positivt, at ministeriet med lovforslaget ændrer ugegrænsen for den fri abort fra den 12. til den 18. graviditetsuge, samt at gravide 15-17-årige får mulighed for at få abort uden forældresamtykke, idet det vil styrke gravides ret til sundhed og selvbestemmelse.

Instituttet har følgende bemærkninger til lovforslaget:

SAMMENFATNING

Det er instituttets opfattelse, at lovforslaget i højere grad bør inddrage menneskeretlige hensyn, herunder hensynet til barnets bedste (mindreårige gravide under 18 år), hensynet til gravide ofre for seksuelle overgreb mv., samt hensynet til den gravide med særlige behov, fx handicap, i forhold til adgangen til abort.

Derfor anbefaler instituttet, at

- Ministeriet udtrykkeligt indskriver kravet om varetagelse af barnets bedste i lovforslaget.
- Ministeriet ændrer lovbemærkningerne til lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 2, så der i højere grad lægges vægt på den gravides

forklaring i sager om seksuelle overgreb mv., medmindre forklaringen helt åbenlyst fremstår usandsynlig.

- Ministeriet præciserer i lovbemærkningerne, at gravide med særlige behov på grund af fx handicap, får den relevante støtte til at kunne fremmøde fysisk ved Abortnævnet.

Instituttet finder desuden, at lovforslaget på en række områder bør tydeliggøres, ligesom praksis bør gøres offentligt tilgængeligt. Dette skal sikre såvel gennemsigtighed som forudsigelighed for den gravide og fagpersoner.

Derfor anbefaler instituttet, at

- Abortnævn og Abortankenævnet løbende offentliggør et væsentligt og repræsentativt udsnit af afgørelsespraksis i anonymiseret form.
- Ministeriet uddyber lovbemærkningerne til lovforslagets §§ 93 og 94, med eksempler fra abortsamrådernes nuværende praksis.
- Ministeriet udarbejder vejledningsmateriale, der som minimum indeholder oplysninger om ansøgningsprocessen og muligheden for at få abort efter lovforslagets §§ 93 og 94.
- Ministeriet enten overvejer en anden sprogbrug i lovforslagets §§ 110 og 111, som ikke angiver en bredere målgruppe end hidtil, eller fastholder den nuværende sprogbrug i sundhedslovens §§ 110 og 111.

DEN MENNESKERETLIGE RAMME

Adgangen til abort er central for udfoldelsen af kvinders ret til sundhed samt deres ret til personlig integritet og selvbestemmelse, ligesom det har betydning for en lang række andre rettigheder.

Instituttet udgav i juni 2023 [en rapport om abort i et menneskeretligt perspektiv](#). Den menneskeretlige ramme for adgangen til abort er nærmere beskrevet i rapportens kapitel 3. I det følgende belyses de processuelle garantier i sager om abort nærmere, da denne del er af relevans for vores bemærkninger til lovforslaget.

Processuelle garantier i sager om abort

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) indeholder ikke en egentlig ret til abort. Alligevel har Den Europæiske

Menneskerettighedsdomstol (EMD) i sin praksis opstillet en række processuelle garantier eller principper, som myndighederne skal leve op til i forbindelse med behandlingen af sager om abort. Det gælder navnlig spørgsmål om reguleringens klarhed og behovet for en effektiv procedure for sagernes afgørelse samt en mulighed for efterprøvelse af sagerne.

EMD har i en række sager vedrørende forskellige medlemslandes abortregulering vurderet, om reguleringen af adgangen til abort var tilstrækkeligt forudsigelig og gennemsigtig, samt om der var en tilgængelig og effektiv procedure til afgørelse af, om den gravide opfyldte betingelserne for lovlig abort i national ret. EMD har blandt andet fastslået, at den gravide under sagsbehandlingen skal have mulighed for at blive hørt og få taget sine synspunkter i betragtning, ligesom afgørelsen skal være skriftlig. Proceduren for afgørelsen må ikke være langtrukken, men skal sikre adgang til abort inden for rimelig tid med henblik på at begrænse helbredsrisici for den gravide.

Hvis disse principper ikke er overholdt, vil EMD statuere, at der er sket en krænkelse af retten til respekt for privatlivet (artikel 8). I særligt grove tilfælde, eller hvor klageren er i en særligt sårbar situation, for eksempel hvis det handler om mindreårige eller abort i forbindelse med seksuelle overgreb, vil forbuddet mod umenneskelig og nedværdigende behandling (artikel 3) kunne komme i betragtning.

BEMÆRKNINGER TIL LOVFORSLAGET

1. BARNETS BEDSTE FOR GRAVIDE UNDER 18 ÅR

Det er et grundprincip efter dansk ret, at barnets bedste skal komme i første række i alle foranstaltninger vedrørende børn. Det fremgår fx af barnets lovs § 2, forældreansvarslovens § 1 samt FN's Børnekonventions artikel 3 og Handicapkonventions artikel 7. Dertil har FN's Børnekomité anbefalet, at kravet om at varetage barnets bedste afspejles og implementeres i al relevant lovgivning mv.¹ FN's Børnekonvention definerer børn som værende fra nul til 18 år.

Sundhedsloven og dette lovforslag til ændring af sundhedsloven, indeholder – i modsætning til ovennævnte love – ikke en generel bestemmelse om varetagelse af barnets bedste.

¹ FN's Børnekomité's generelle kommentar nr. 14 om barnets bedste, 2013, afsnit 15, punkt a. Se også Børnekomitéens konkluderende observationer om Danmarks femte periodiske rapport, 2017, afsnit 7.

Af lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 4, (lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort, side 49), fremgår, at den gravide ansøgers unge alder skal tillægges betydning ved vurderingen af, om der skal gives tilladelse til abort efter 18. graviditetsuge. Instituttet anser det for positivt, at det præciseres, at kriteriet 'ung alder' vil omfatte alle gravide under 18 år. Det er i overensstemmelse med Børnekonventionens artikel 1. Hidtil har de nuværende abortsamråd fortolket 'ung alder' som gravide på 16 år eller derunder.²

Hensynet til barnets bedste eller den gravides unge alder nævnes ikke i lovforslaget § 93, som vedrører muligheden for at få afbrudt sin graviditet efter udgangen af 18. graviditetsuge, hvis indgrebet foretages af hensyn til den gravides liv og helbred.

Instituttet finder, at hensynet til barnets bedste eller den gravides unge alder bør nævnes som et relevant hensyn i vurderingen i lovforslagets § 93 og lovbemærkningerne hertil, idet hensynet kan være relevant for vurderingen.

Det fremgår desuden af forskningen på området, at hensynet til barnets bedste ikke hidtil er blevet eksplicit inddraget i abortsamrådenes afgørelser om tilladelse til abort efter 12. graviditetsuge.³

På den baggrund er det instituttets opfattelse, at det bør tydeliggøres i lovforslaget, at barnets bedste skal komme i første række i alle forhold omkring abort, hvor den gravide ansøger er under 18 år. Det skyldes, at den gravide ansøger i kraft af sin alder under 18 år, stadig bør opfattes som et barn og netop derfor vil have behov for særlig støtte og vejledning. Kravet om barnets bedste forudsætter navnlig, at der i alle foranstaltninger vedrørende børn foretages en konkret vurdering af det pågældende barns bedste, og at barnets synspunkter tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.⁴

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet udtrykkeligt indskriver kravet om varetagelse af barnets bedste i lovforslaget.

² Annika Frida Petersen, *Accessing Late-Term Abortion Following Sexual Assault: Looking Inside the Danish Legal Black Box*, *Nordic Journal of Human Rights*, årg. 40, nr. 2, 2022, side 389 ff. på side 402.

³ Annika Frida Petersen, *Accessing Late-Term Abortion Following Sexual Assault: Looking Inside the Danish Legal Black Box*, *Nordic Journal of Human Rights*, årg. 40, nr. 2, 2022, side 389 ff. på side 402.

⁴ FN's Børnekomité's generelle kommentar nr. 14 om barnets bedste, 2013, afsnit 6, 32-40 og 43-45.

2. GRAVIDE OFRE FOR SEKSUELLE OVERGREB

I lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 2 (etisk indikation), fremgår, at en gravid efter udgangen af 18. graviditetsuge kan få tilladelse til en abort, hvis graviditeten skyldes seksuelle overgreb eller krænkelser, fx voldtægt (straffelovens § 216).

Af lovbemærkningerne til lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 2 (lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort, side 47), fremgår, at der ikke kræves politianmeldelse eller retsmedicinsk undersøgelse, men at det skal sandsynliggøres, at graviditeten skyldes omstændigheder som nævnt i straffelovens § 210, § 216, §§ 218-220, eller §§ 222-224. Ifølge lovbemærkningerne får den gravide mulighed for at komme til orde og til at blive inddraget i vurderingen. Ligesom den gravides egen vurdering af sin situation vil skulle tillægges vægt.

Instituttet bemærker, at det vil være Abortnævnet, som skal foretage en troværdighedsvurdering af den gravide, når anmodning om abort fremsættes efter lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 2. Instituttet bemærker i den forbindelse, at det kan være vanskeligt at foretage en troværdighedsvurdering af en gravid, som alene fremmøder ved Abortnævnet virtuelt fx en enlig gravid mor, som ikke har mulighed for børnepasning eller en gravid, som er underlagt negativ social kontrol.

Det er instituttets opfattelse, at Abortnævnet i sager efter lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 2, i højere grad bør lægge vægt på kvindens forklaring, medmindre forklaringen helt åbenlyst fremstår usandsynlig.⁵

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet ændrer lovbemærkningerne til lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 2, så der i højere grad lægges vægt på den gravides forklaring i sager om seksuelle overgreb mv., medmindre forklaringen helt åbenlyst fremstår usandsynlig.

⁵ Se reference til norsk ret, hvor følgende formulering anvendes direkte i lovteksten til den norske abortlov vedrørende tilladelse til abort ved seksuelle overgreb: "Det skal legges vesentlig vekt på hvordan kvinnen selv bedømmer sin situasjon.", jf. den nugældende abortlov, i § 2, fjerde ledd: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1975-06-13-50>. I forslag til nye norske abortregler findes lignende formulering: "Den gravides oppfatning av situasjonen skal tillegges betydelig vekt ved vurderingen av om vilkårene er oppfylt.", jf. Del 5, punkt 36, § 5 her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-29/id3018279/?ch=6#kap36>

Desuden finder instituttet, at det bør sikres, at Abortnævnets medlemmer har den relevante faglige viden og kompetence vedrørende ofre for seksuelle overgreb mv. I sådanne sager har Abortnævnet et skærpet ansvar for at sikre en betryggende procedure for behandlingen af sagerne, herunder at tage hensyn til den gravides særlige sårbarhed, risikoen for retraumatisering, og at overindsamling af data ikke finder sted.⁶

3. LIGE ADGANG TIL ABORT FOR GRAVIDE MED SÆRLIGE BEHOV

Det fremgår af lovforslaget (afsnit 2.1.2.1 i lovforslaget om oprettelse af nyt abortnævn mv.), at det nye Abortnævn centraliseres (fem regionale abortsamtaler bliver til ét samlet Abortnævn) og placeres i Aarhus. Det fremgår desuden af lovforslaget (afsnit 2.2.3.1. i lovforslaget om oprettelse af nyt abortnævn m.v.), at når en gravid anmoder om abort efter 18. graviditetsuge vil den gravide have mulighed for at komme til orde og fremsætte sin egen vurdering af sin situation. Ligesom det fremgår, at den gravide vil kunne deltage via telefonopkald, videosamtale eller lignende.

Instituttet finder, at centraliseringen af Abortnævnet kan føre til en ulige adgang til abort. Instituttet bemærker, at der vil være tilfælde, hvor en gravid ønsker at fremmøde fysisk ved Abortnævnet, men hvor den gravide kan have særlige behov (fx handicap) og derfor behov for støtte til transport fra bopælen til Abortnævnet. Det er instituttets vurdering, at denne gruppe af gravide bør indtænkes i lovforslaget, så denne gruppe kan få den relevante støtte til at kunne fremmøde fysisk i Abortnævnet.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet præciserer i lovbemærkningerne, at gravide med særlige behov på grund af fx handicap, får den relevante støtte til at kunne fremmøde fysisk ved Abortnævnet.

4. GENNEMSIGTIGHED I AFGØRELSESPRAKSIS

Det fremgår af lovforslaget, (afsnit 2.1.2 i lovforslaget om oprettelse af nyt abortnævn m.v.), at både aftalepartierne og ministeriet er opmærksomme på, at anmodninger om abort efter 18. graviditetsuge skal behandles på en sådan måde, at der sikres ensartethed og gennemsigtighed i afgørelsespraksis. Forskningen viser, at der tidligere har været store regionale forskelle på, hvordan reglerne administreres

⁶ Annika Frida Petersen, Forvaltningen af adgang til senabort efter voldtægt, Juristen 2023, nr. 4, side 134-146.

på tværs af abortsamrådene. Fx havde et regionalt samråd en afslagsprocent på 5 %, mens et andet samråd havde en afslagsprocent på 17 % i sager om abort på social indikation.⁷

Instituttet er af den opfattelse, at der fremadrettet bør sikres en større forudsigelighed og gennemsigtighed i afgørelsespraksis fra Abortnævnet og Abortankenævnet. Det følger af generelle retssikkerheds- og menneskeretlige principper. Instituttet finder derfor, at der løbende bør offentliggøres et væsentligt og repræsentativt udsnit af afgørelsespraksis i anonymiseret form fra Abortnævnet og Abortankenævnet, fx løbende via Abortnævnets hjemmeside eller årligt i en årsberetning.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Abortnævn og Abortankenævnet løbende offentliggør et væsentligt og repræsentativt udsnit af afgørelsespraksis i anonymiseret form.

5. LOVBEMÆRKNINGER OG VEJLEDNINGSMATERIALE BØR STYRKES

Det fremgår af lovforslaget (afsnit 6.1. i lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort mv.), at ministeriet har udarbejdet mere detaljerede lovbemærkninger til de enkelte betingelser for tilladelse til abort efter grænsen for den fri abort [efter sundhedslovens §§ 93 og 94] med det formål, at betingelserne skal være lettere at forstå for borgerne og myndighedsudøverne, og at der skal være et bedre fortolkningsgrundlag til betingelserne. Ydermere skelnes der klart mellem hovedregel og undtagelser i lovteksten.

Instituttet finder det positivt, at ministeriet har fokus på, at lovbemærkningerne skal udgøre et bedre fortolkningsgrundlag.

Instituttet er af den opfattelse, at eksemplerne i lovforslaget vedrørende mulighederne for at få graviditeten afbrudt efter sundhedslovens § 93 og tilladelse til at få abort i sundhedslovens § 94, stk. 1, bør uddybes med udgangspunkt i eksempler fra abortsamrådenes nuværende praksis. Det bemærkes, at der især mangler eksempler på den nye § 94, stk. 1, nr. 5 (social indikation) i lovforslaget, som er en bestemmelse, der er meget åbent og vagt formuleret, og som tidligere er blevet fortolket meget forskelligt af de respektive abortsamråd.

⁷ Annika Frida Petersen og Janne Rothmar Herrmann, Abortsamrådenes hemmelige liv: Praksisanalyse af en Black Box forvaltning, Ugeskrift for Retsvæsen, U2021B.190.

Det kan medvirke til sikre bedre og mere tydelige fortolkningsgrundlag og retningslinjer for myndigheder, fagpersoner og den gravide. Desuden er det værd at fremhæve, at det følger af generelle retssikkerheds- og menneskeretlige principper, at der skal være en vis grad af gennemsigtighed i forhold til afgørelsespraksis og at borgeren bør kunne læse loven og derefter have en rimelig mulighed for at kunne forudberegne sin retsstilling.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet uddyber lovbemærkningerne til lovforslagets §§ 93 og 94, med eksempler fra abortsamrådenes nuværende praksis.

Instituttet bemærker desuden, at lovforslagets nye regler for abortgrænser, 15-17-åriges mulighed for at få abort uden forældresamtykke og nyt samlet Abortnævn, bør understøttes af vejledningsmateriale bredt i samfundet. Således vil den gravide såvel som fagpersoner på hospitaler, botilbud, asylcentre, krisecentre mv., kunne orientere sig i vejledningsmaterialet.

Instituttet bemærker desuden, at lovforslaget ikke indeholder nogen nærmere oplysninger om hvordan ansøgning om en abort efter 18. graviditetsuge vil skulle foregå. Det bør tydeliggøres, hvordan denne proces vil være for den gravide, herunder proces vedrørende en evt. for-samtale med praktiserende læge, gynækolog eller sundhedspersonale på hospitalet. Ligesom det bør oplyses hvordan ansøgninger på social indikation (lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 5) og etisk indikation (lovforslagets § 94, stk. 1, nr. 2) skal foregå, herunder hvordan sagen forløber, hvis den gravide ikke ønsker at fremmøde for Abortnævnet.

Instituttet finder derfor, at ministeriet bør udarbejde vejledningsmateriale, der som minimum indeholder oplysninger om ansøgningsprocessen og muligheden for at få abort efter lovforslagets §§ 93 og 94.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet med lovforslaget udarbejder vejledningsmateriale, der som minimum indeholder oplysninger om ansøgningsprocessen og muligheden for at få abort efter lovforslagets §§ 93 og 94.

6. MINISTERIET BØR OVERVEJE ANDEN SPROGBRUG END 'SVÆR PSYKISK LIDELSE'

I lovforslaget foreslår ministeriet at ændre sprogbrugen omkring persongruppen for sterilisation. Ministeriets foreslåede sprogbrug fremstår dog ikke konsekvent eller retvisende.

I lovforslagets § 107 foreslås "sindssygdom eller anden sjælelig lidelse" ændret til "svær psykisk lidelse" (§ 1, nr. 17, i lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort mv.).

I lovforslagets § 110 foreslås "sindssygdom" ændret til "svær psykisk lidelse" (§ 1, nr. 19, i lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort mv.).

Desuden foreslås det, at der i lovforslagets § 111, at "sindssyg" ændres til "psykisk lidelse" (§ 1, nr. 17, i lovforslaget om oprettelse af et nyt abortnævn mv.).

Instituttet finder, at det for det første er uklart, hvorfor sprogbrugen i lovforslagets §§ 107 og 110 ændres til "svær psykisk lidelse", mens det i lovforslagets § 111 ændres til "psykisk lidelse". Det er også uklart, hvorfor begrebet "sindssygdom" fastholdes i lovforslaget til en ny § 99 a i sundhedsloven (§ 1, nr. 4, i lovforslaget om oprettelse af et nyt abortnævn mv.).

For det andet anfører ministeriet i lovforslaget, at ingen af ovennævnte sproglige ændringer tilsigter nogen indholdsmæssige ændringer af lovens persongruppe. Der er ifølge lovbemærkningerne blot tale om sproglige moderniseringer (afsnit 2.2.8 og 2.3.5 i lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort mv. og afsnit 2.3.3.4 i lovforslaget om oprettelse af et nyt abortnævn mv.).

Det er instituttets umiddelbare vurdering, at "psykisk lidelse" kan sidestilles med "sjælelig lidelse" i sundhedslovens § 107. Ingen af de to begreber er dog klart defineret eller afgrænset.

Derimod er det instituttets opfattelse af begrebet "sindssygdom" er væsentligt snævrere end både "svær psykisk lidelse" og "psykisk lidelse". "Sindssygdom" anvendes typisk om en sindslidelse med markant ændring af totalpersonligheden og tab af realitetssans og realitetstilpasning.⁸ Instituttet finder, at selv svære psykiske lidelser ikke nødvendigvis vil indebære tab af realitetssans eller -tilpasning.

⁸ Mette Brandt-Christensen og Aksel Bertelsen i Ugeskrift for Læger, årg. 172, nr. 17, 2010, side 1274 ff.

Instituttet kan tilslutte sig ønsket om at modernisere sprogbrugen omkring mennesker med handicap. Imidlertid finder instituttet det problematisk, hvis sundhedslovens ordlyd kommer til at angive et bredere anvendelsesområde, end hvad der ifølge lovbemærkningerne er tilsigtet, når der er tale om bestemmelser, som danner grundlag for myndighedernes afgørelser om sterilisation over for borgere med psykiske lidelser.

Det kan ikke forventes, at de myndigheder og sundhedspersoner, der skal anvende bestemmelserne, vil være opmærksomme på, hvad der står i lovens lovbemærkninger eller dens tidligere ordlyd. Dermed er der risiko for, at lovforslagets §§ 110 og 111 vil blive anvendt forkert og utilsigtet få et bredere anvendelsesområde.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet enten overvejer en anden sprogbrug i lovforslagets §§ 110 og 111, som ikke angiver en bredere målgruppe end hidtil, eller fastholder den nuværende sprogbrug i sundhedslovens §§ 110 og 111.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 2024-11345.

Med venlig hilsen

Pernille Boye Koch

NATIONAL CHEF

København, den 11. november 2024

Til

Indenrigs – og Sundhedsministeriet

Att: sum@sum.dk, jhp@sum.dk, cks@sum.dk og cbo@sum.dk

Vedrørende høring over udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

Jordemoderforeningen takker for det fremsendte høringsmateriale over udkast til ændring af Sundhedsloven på en række områder relateret til kvinders adgang til fri abort, hvori der blandt andet lægges op til, at grænsen for fri abort ændres til 18 fulde graviditetsuger, at unge kvinder over 15 år ikke behøver forældres samtykke eller tilladelse fra et abortsamråd, og at der oprettes et nyt abortnævn.

Jordemoderforeningen hilser overordnet forslaget velkomment, idet der lægges op til en ændring af lovgivningen, der i langt højere grad afspejler kvinders selvbestemmelse på et sundhedsfagligt oplyst grundlag og handlemuligheder som følge af de sundhedstilbud, som gravide kvinder i dag har adgang til. Udviklingen indenfor prænatal diagnostik har muliggjort, at man i dag får viden om eventuelle meget alvorlige sygdomme hos fosteret på et tidspunkt, der ligger tidligt i graviditeten, men dog efter den i dag gældende mulighed for fri abort. Der gives med de foreslåede lovændringer mulighed for, at kvinderne kan træffe et frit valg som følge heraf. Samtidig lægges der op til en række ændringer, der smidiggør og sikrer en mere ensartet behandling af abortansøgninger efter tidspunkt for den fri abort, eller ved eksempelvis ansøgning om fosterreduktion.

Vi bemærker, at man har valgt et sprogbrug, hvori man undlader at italesætte, at langt, langt størstedelen af de *personer*, der skal gennemgå en abort, er *kvinder*. Vi er meget bevidste om, at vi som samfund har en forpligtelse til at favne bredt, herunder også at personer, der ikke identificerer sig som kvinder, kan blive gravide og kan have brug for at kunne gennemføre en abort.

Der er dog til hele abortspørgsmålet knyttet et stærkt element af i dag ligestilling - i historisk perspektiv og i stigende grad gældende i visse lande og stater tillige et kvindeundertrykkende perspektiv. Vi finder derfor, at det er vigtigt at italesætte, at det er kvinder, der er gravide, og ikke blot 'personer'. Det fremgår jo også netop flere steder i lovforarbejdet, at man med den nye lov vil sikre et større element af ligestilling, hvilket vi ikke finder at man gør, ved at italesætte en kvinde som fx 'en person med en livmoder'.

I imødekomme af, at der vil være borgere, der ikke identificerer sig som kvinder, men har ønsket om adgang til abort, vil vi derfor forslå, at man indledningsvist

tilføjer et afsnit, hvori man deklarerer, at man respekterer, at ændringerne på abortområdet ikke alene adresserer kvinder, men også personer med en livmoder, der ikke identificerer sig som kvinder, men at man i respekt for det prekære område har valgt et ordbrug, der italesætter, at det i langt størstedelen af situationerne er kvinder, der skal gennemgå en abort.

Jordemoderforeningen har følgende en række mere tekstnære bemærkninger:

Vedrørende Forslag til Lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.)

Ændring 2: Der fremsættes forslag om at ændre formuleringen i § 61, stk. 1, 'svangerskabshygiejne' til 'hygiejne i forbindelse med graviditet'.

I 1945 blev loven om svangerskabshygiejne vedtaget af Rigsdagen. Den gav den gravide ret til en række vederlagsfrie besøg hos læge og jordemoder. Ordet 'svangerskabshygiejne' er således af ældre dato og knytter sig til de undersøgelser, som den gravide tilbydes i graviditeten. Ved at opdele ordet, mister det sin semantiske betydning, og leder i stedet tankerne hen mod en moderne forståelse af begrebet hygiejne, som noget, der skal forhindre smittespredning og dermed sygdom. Det er ikke vores opfattelse, at det er dette, der er intentionen med lovforslaget.

Jordemoderforeningen opfordrer til, at man i stedet anvender betegnelsen 'graviditetsundersøgelser'.

Det foreslås, at § 62, stk. 1, ændrer ordlyd fra 'svangerskabsforebyggende metoder' til: 'graviditetsforebyggende metoder'.

Jordemoderforeningen foreslår, at man i formuleringen får præciseret, at det gælder graviditeter, der er uønskede, så ordlyden bliver: 'metoder til at undgå uønsket graviditet'.

Vedrørende Forslag til Lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamaråd for 15-17-årige)

Jordemoderforeningen hilser forslaget velkomment om at unge kvinder i alderen 15-17 år kan beslutte at gennemføre en abort uden forældrenes samtykke, idet forslaget er med til at styrke unge kvinders selvbestemmelse, og er en naturlig forlængelse af den seksuelle lavalder på 15 år.

Lovforarbejdet pointerer, at unge mellem 15-17 år skal vejledes til at inddrage forældre eller væрге i tilfælde af en abort – alternativt en anden voksen, den unge har tillid til. Det pointeres tillige, at der vil blive etableret en offentlig digital platform, der samler og formidler kvalificeret sundhedsfaglig vejledning og information.

Jordemoderforeningen bakker op om dette, men håber samtidig, at den digitale platform ikke vil danne basis som et alternativ for det vigtige tilbud om

støttesamtaler, således som §100, stk. 5 foreskriver, at Indenrigs- og Sundhedsministeren fastsætter nærmere regler for.

At skulle gennemgå en abort er for langt de fleste kvinder forbundet med svære overvejelser. For en betragtelig del af disse kvinder er det tillige forbundet med svære smerter¹, og teenagere synes i højere grad at have brug for stærkere smertelindring sammenlignet med øvrige kvinder¹.

Jordemoderforeningen finder derfor, at det er vigtigt for alle, men især for de unge kvinder, at kvinderne kan få den fornødne hjælp og omsorg under forløbet, og at de efterfølgende har mulighed for at tale forløbet igennem med en fagperson.

Jordemoderforeningen ser frem til at ovenstående forhold præciseres i en efterfølgende bekendtgørelse/vejledning.

Vedrørende forslag til Lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

Lovforslaget imødekommer overordnet et stort behov for lige adgang til ensartet og gennemsigtig praksis med ét overordnet samlet Abortnævn. Med forslaget lægges der op til ét enkelt samlet nævn. Det påpeges i lovarbejdet, at ønsket er, at den gravide skal have mulighed for at komme til orde.

Jordemoderforeningen ser, at det vil være et begrænset antal kvinder for hvem det vil være nødvendigt at gøre brug af muligheden for at komme til orde, når grænsen for fri abort hæves til uge 18. Alligevel afstedkommer konstruktionen en risiko for stor geografisk slagside. Det fremhæves nemlig, at kvinderne skal tilbydes mulighed for at deltage over telefon, videosamtale eller ved fysisk fremmøde, afhængigt af den enkelte ansøgers ønske.

Netop sidstnævnte volder dog store udfordringer, da en f.eks. socialt dårligt stillet kvinde fra Falster vil have væsentligt sværere ved at deltage i et fysisk møde i Abortnævnet i Aarhus end en tilsvarende kvinde fra netop Aarhus. Derved stilles kvinden fra Falster reelt markant dårligere.

Vi finder, at det som minimum bør fremgå, at kvinden er berettiget til at få godtgjort sine rejseomkostninger ved denne ordning.

Jordemoderforeningen finder, at den foreslåede lovændring i § 97 a og § 98 a synes noget upræcise på en række områder. Dette gælder både i forhold til antallet af næstformænd og beskikkede medlemmer, som vil blive fastsat af ministeren, men også i forhold til formuleringen i stk. 4, hvoraf det fremgår, at det er sekretariatet for Abortnævnet, der beslutter, hvilke beskikkede medlemmer, der skal deltage i nævnets afgørelse af den enkelte sag.

Intentionen om at sikre transparens kan være svær at leve op til, hvis det ikke klart fremgår, hvilke principper, der ligger til grund for vurderingerne. Det fremgår at lovtæksten, at der er hensigt om at oprette en forretningsorden for Abortnævnet og

¹ Acta Obstet Gynecol Scand, 2020. Pain during medical abortion in early pregnancy in teenage and adult women. Venla Kemppainen, Maarit Mentula, Vilja Palkama, Oskari Heikinheimo

Abortankenævnets virke med henblik på at sikre gennemsigtighed.

Jordemoderforeningen finder dog ikke, at dette tilstrækkeligt belyser, hvilket grundlag vurderingerne tænkes at ville blive truffet på.

I Sverige har man erfaret, at den nationale lovgivning på dette område ikke er tilstrækkelig transparent, selvom man havde intentioner om det modsatte. Man har derfor iværksat en revision, der skal gennemgå de nationale samråd. Man kan med fordel række ud til de svenske myndigheder med henblik på at drage nytte af deres erfaringer.

Det foreslås i udkast til § 100, stk. 4, at... 'den gravide skal vejledes af lægen om retten til en støttesamtale forud og efter indgrebet. Støttesamtalen kan foretages af sundhedspersoner eller hos relevante civilorganisationer.'

Retten til støttesamtale både før og efter en abort er et væsentligt element i den omsorg, som kvinder, der potentielt skal gennemgå en abort, skal tilbydes.

Samtidig er der dog erfaring for, at kvinder, der gennemgår en abort på social indikation, ofte ikke opsøger deres egen læge efterfølgende. Det anføres at grunden hertil beror på, at kvinderne oplever det skamfuldt. Af den årsag er det vigtigt, at kvinderne ikke nødvendigvis behøver at skulle vejledes af lægen om muligheden for en støttesamtale efter indgrebet, men at denne vejledning i lige så høj grad kan forestås af den sundhedsperson, der har været omsorgsgiver under forløbet. Dette være sig uanset, at man ikke længere skelner mellem abort på føtal eller social indikation.

Jordemoderforeningen anerkender, at civilorganisationer kan udøve vigtige funktioner i samfundet. Vi vil dog understrege, at i relation til de dilemmaer, der kan opstå i forbindelse med spørgsmålet om abort, er det vigtigt, at kvinden understøttes af sundhedspersoner, der er fagligt kvalificerede og har den nødvendige sundhedsfaglig viden - i bred forstand - på området.

Deraf følger også, at kvinder, der har gennemgået en abort, bør have ret til en opfølgningssamtale med den sundhedsperson, der har forestået hjælpen og omsorgen ved indgrebet. Det vil for kvinder, der gennemgår en abort efter 12.-14. uge ofte være en jordemoder.

Vi stiller os derfor også uforstående overfor, at det i §100 a, stk. 2 præciseres, at en kvinde, i tilfælde af, at hun får afslag på anmodning om abort, skal vejledes om muligheden for at få en støttesamtale hos relevante civilorganisationer. Det vil naturligvis være relevant at tale med ex handicaporganisationer, men det vil i lige så høj grad være relevant at blive tilbudt samtale med sundhedsfagligt personale med indsigt og viden på det pågældende område.

Med venlig hilsen

Lis Munk

Forkvinde for Jordemoderforeningen

Kvinderådets høringssvar til modernisering af lovgivning vedrørende retten til abort for kvinder i Danmark

Kvinderådets høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Kvinderådet mener, at kvinders ret til selv at bestemme over deres egen krop, skal være det styrende princip i dansk abortlovgivning. Derfor er vi overordnet positive overfor de foreslåede forbedringer, og takker for muligheden for at afgive bemærkninger til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Vi vil gerne anerkende samtlige af aftalepartierne for at have lyttet til civilsamfundet, fagfolk, eksperter, og for på den baggrund at tage dette vigtige initiativ til at modernisere abortlovgivning, og sikre kvinders sundhed og ret til at bestemme over egen krop. Vi betragter moderniseringen af abortlovgivningen som et afgørende fremskridt for kvinders rettigheder og ligestilling i Danmark.

Samtidig sender danske politikere vilje til at modernisere abortlovgivningen et vigtigt signal til kollegaer i Europa og globalt, om at tage politisk ansvar for at sikre og styrke kvinders ret til abort i en tid, hvor rettigheder er under pres mange steder i verden. Det er afgørende, at vi i Danmark sender et klart signal og går foran for at sikre reproduktive kvinders rettigheder i praksis.

Derfor en stor tak til samtlige partier som har valgt at gå foran ved at styrke retten til den fri abort med den politiske aftale indgået af regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet samt aftalen om abort uden forældresamtykke for 15-17-årige indgået af regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet.

I det følgende udfoldes Kvinderådets konkrete bemærkninger til forslag til ændringer i lovgivning vedrørende abort. Vi står til rådighed for spørgsmål og uddyber meget gerne kommentarer.

Udvidelsen af abortgrænsen er en styrkelse af kvinders reproduktive rettigheder

Med lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort foreslås det, at ugegrænsen for den fri abort ændres fra 12. til 18. graviditetsuge, og betingelserne for tilladelse til abort og fosterreduktion efter ugegrænsen for den fri abort moderniseres og forbedres. Kvinderådet ønsker en abortgrænse på 22. uger, men bakker op om de foreslåede 18 uger, som vi mener er et markant og positivt fremskridt ift. den nuværende abortgrænse på 12. uger.

For Kvinderådet er retten til selv at træffe beslutning om, hvornår man vil have børn, hvor mange man vil have og med hvem, afgørende for at kvinder kan leve frie og gode liv. Vi ser udvidelsen af abortgrænse til 18 uger som en styrkelse af kvinders *reproduktive rettigheder*, og mener det vil øge muligheden for, selv at træffe væsentlige beslutninger om graviditet og familiedannelse. Det omfatter både retten til abort, information og oplysning om reproduktiv sundhed, og retten til at vælge graviditet og vælge moderskab til eller fra.

Unge kvinder skal også have ret til at bestemme over egen krop

Med lovforslaget om abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra Abortnævnet for 15-17-årige foreslås det, at gravide mellem 15-17 år får mulighed for at få en abort uden samtykke fra deres forældre eller tilladelse til abort fra et abortsamråd, indtil den gældende ugegrænse for fri abort. De 15-17-åriges ret til abort sidestilles med den ret, som i dag gælder for gravide, som er fyldt 18 år.

Kvinderådet bakker op om forslaget, som vi betragter som en afgørende styrkelse af unge kvinders reproduktive rettigheder og mulighed for at træffe beslutning over egen krop, børn og familiedannelse. Det følger i fin forlængelse af den seksuelle lavalder på 15 år, og er en vigtig anerkendelse af, at også unge kvinder skal have ret til selvbestemmelse og høres i spørgsmål om egen krop og sundhed på lige fod med alle andre.

Det er samtidig vigtigt at styrke unge kvinders ret til uvildig sundhedsfaglig rådgivning, omsorg og socialfaglig støtte i det omfang, der er behov for det. Lovforarbejdet pointerer, at unge mellem 15-17 år skal vejledes til at inddrage forældre eller være i tilfælde af en abort – alternativt en anden voksen, den unge har tillid til. Det pointeres tillige, at der vil blive etableret en offentlig digital platform, der samler og formidler kvalificeret sundhedsfaglig vejledning og information.

Kvinderådet bakker op om dette, men håber samtidig, at den digitale platform ikke vil danne basis som et alternativ for det vigtige tilbud om støttesamtaler, således som §100, stk. 5, foreskriver at Indenrigs- og Sundhedsministeren fastsætter nærmere regler for. Vi bakker desuden op om den øgede inddragelse af civilsamfundet, som vi mener med fordel kan spille en styrket rolle i støtte og rådgivning i forhold til særligt unge kvinder.

For Kvinderådet er det afgørende, at der stilles tilstrækkelig kvalificeret og uvildig støtte og rådgivning til rådighed for at tage hånd om unge gravide kvinder. Retten til selvbestemmelse skal være bakket op af tilbud, der kan skabe plads for drøftelser og svære overvejelser samt den nødvendige sundhedsfaglige støtte, rådgivning, behandling og omsorg både under graviditeten og efter en evt. abort, herunder også mulighed for at tale forløbet igennem med en fagperson.

Væk med formynderiet – afskaf de regionale abortsamråd

Med lovforslaget om oprettelse af et nyt nationalt abortnævn m.v. foreslås det, at sager om anmodning om henholdsvis abort efter udløbet af grænsen for den fri abort, tilladelse til fosterreduktion, tilladelse til abort for gravide under den fastsatte aldersgrænse for den fri abort samt tilladelse til sterilisation bliver behandlet af ét nationalt abortnævn (Abortnævnet) i første instans. Med lovforslaget vil afgørelser fra Abortnævnet kunne påklages til Abortankenævnet.

Kvinderådet anser retten til abort som en grundlæggende rettighed, og mener ikke at kvinder skal begrunde deres ret - eller bede andre personer eller instanser om tilladelse - til at modtage en nødvendig sundhedsfaglig ydelse. Derfor anbefaler Kvinderådet en total afskaffelse af de regionale abortråd, og bakker fuldt ud op om, at der med forslag til ændringer i lovgivningen lægges op til at det nu sker.

I tråd med dette er Kvinderådet dog imod, at der oprettes et nationalt abortnævn til at træde i stedet for de regionale abortråd. Vi fastholder, at kvinder ikke bør skulle begrunde deres legitime ønske om at træffe beslutninger om egen krop, børn og familiedannelse. Besluttet det at indføre abortnævn, er det afgørende at sikre alle kvinders lige ret til at komme til orde og blive hørt, ligesom det skal sikres, at konstruktionen ikke skaber en social og geografisk slagside.

Det er positivt, at der lægges op til at sikre frivillighed ift. at deltage samt at der åbnes op for mulighed for selv at vælge deltagelsesform hhv. fysisk, digitalt eller skriftligt. Det er dog vigtigt, at kvinder som ønsker at deltage og høres ved fysisk fremmøde, altid har mulighed for det. Der bør

derfor tages højde for at sikre adgang for kvinder med handicap eller andre med begrænset mobilitet, ligesom det bør sikres at udgifter eller støtte til transport ikke bliver en barriere.

Besluttet det at indføre nationale abortråd, er det afgørende at der sikres en relevant, tværfaglig og afbalanceret sammensætning, og at der altid er åbenhed og villighed blandt medlemmer til at lade kvindens ret til at bestemme over egen krop veje tungt. Det er samtidig vigtigt, at der sikres løbende udskiftning i medlemmer, ligesom udvalgets bedømmere bør afspejle den indikation, der er behov for at tage højde for i udvalget.

Beslutninger om abort bør som udgangspunkt altid træffes af gravide kvinder selv fremfor af myndighederne. Kvinderne skal mødes med sundhedsfaglig og anden vejledning og støtte, så beslutningen træffes frit og på et oplyst grundlag. Det bør gælde alle kvinder uanset alder, geografi og social baggrund. Det er også vigtigt at nævne, at der ingen begrænsninger bør være på abort efter seksuelle overgreb. Her bør der altid skal være ubegrænset adgang til abort.

Retten til fri abort handler om særligt kvinders rettigheder og ligestilling

Vi bemærker afslutningsvist at der konsekvent i lovarbejdet omtales den gravide kvinde, som 'den gravide', og nogle steder 'denne' eller 'person med livmoder'. Det vil vi i Kvinderådet gerne anholde og stille os stærkt kritiske overfor. Det er primært kvinder, der gennemgår graviditet og aborter. Vi ønsker derfor at det anerkendes, at moderniseringen af lovgivning på abortområdet er et vigtigt skridt for kvinders grundlæggende ret til egen krop, selvbestemmelse og ligestilling.

Kvinderådet finder det generelt problematisk, at det på mange områder er forsøg på at fjerne køn i lovgivningsarbejdet. Vi arbejder for at fremme ligestilling uanset køn, og det gør vi bedst ved at sikre et fortsat blik for hvordan kønnede normer og ulighed skaber særlige barrierer for kvinders og for så vidt alle menneskers rettigheder og ligestilling. Ligestilling kræver at vi forstår og anerkender betydningen af køn, derfor er kønsneutralisering en barriere for ligestilling.

Vi vil gerne understrege, at der i enkelte tilfælde, hvor en person ikke identificerer sig som kvinde, men er gravid og ønsker at gennemføre en abort, skal sikres lige adgang til tilbud, anerkendelse og respekt fra såvel myndigheder som civilsamfund. I Kvinderådet bakker vi fuldt ud op om alle personers rettigheder og ligestilling uanset køn. Det skal lovgivningen sikre og samtidig anerkende, at det fortsat primært er kvinder, som gennemgår graviditet og abort.

Med venlig hilsen

Helene Forsberg på vegne af Kvinderådet

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Svar på høring over udkast til forslag til lov om ændring af sundhedsloven

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har den 14. oktober anmodet om KVINFOs eventuelle bemærkninger til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Med lovforslaget om ændring af ugegrænsen for den fri abort lægger aftalepartierne op til, at hæve ugegrænsen for den fri abort ændres fra 12. til 18. graviditetsuge, og betingelserne for tilladelse til abort og fosterreduktion efter ugegrænsen for den fri abort moderniseres og forbedres.

Med lovforslaget om abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra Abortnævnet for 15-17-årige lægger aftalepartierne op til, at gravide mellem 15 og 17 år får mulighed for at få en abort uden samtykke fra deres forældre eller tilladelse til abort fra et abortsamråd, indtil den enhver tid gældende ugegrænse for fri abort. De 15-17-åriges ret til abort sidestilles med den ret, som i dag gælder for gravide, som er fyldt 18 år.

Med lovforslaget om oprettelse af et nyt nationalt abortnævn m.v. foreslås det, at sager om anmodning om henholdsvis abort efter udløbet af grænsen for den fri abort, tilladelse til fosterreduktion, tilladelse til abort for gravide under den fastsatte aldersgrænse for den fri abort samt tilladelse til sterilisation bliver behandlet af et nationalt abortnævn (Abortnævnet) i første instans. Med lovforslaget vil afgørelser fra Abortnævnet kunne påklages til Abortankenævnet.

KVINFO finder det særdeles positivt at aftalepartierne nu styrker abortområdet og dermed kvinders ret til egen krop, da det er gavnligt for individet og for samfundet som helhed.

Oprettelse af nyt abortnævn

KVINFO finder det positivt, at lovforslaget vil styrke kvinders retssikkerhed ved at sikre en ensartet og landsdækkende praksis og nedlægge de regionale abortsamråd. Tal fra regionerne har vist, at der er store forskelle mellem landsdele på, hvor mange kvinder der får ja til en senabort. Kvinder på tværs af regioner stilles nu mere lige, når de søger om en senabort.

KVINFO mener, at det nye abortnævn bør vægte kvindens selvbestemmelse højt ved en afgørelse om senabort eller sterilisation.

KVINFO bemærker desuden, at den gravide bør få økonomisk støtte til fysisk fremmøde, for at sikre lige adgang for alle.

Ændring af ugegrænsen for den fri abort

KVINFO hilser det meget velkomment, at aftalepartierne nu hæver abortgrænsen fra uge 12 til uge 18, da dette styrker kvinders medbestemmelse over egen krop og reproduktive sundhed. Derudover har der ikke været sundhedsfaglige argumenter for en abortgrænse ved uge 12.

Ændringen vil desuden sikre, at kvinder får længere tid til at overveje og træffe informerede valg, hvis 1. trinmester-scanningen resulterer i en besked, som påvirker den gravide negativt.

Lovforslaget er et skridt mod en mere ligestillet og retfærdig tilgang til reproduktive rettigheder. KVINFO anser det som meget positivt, at Danmark styrker abortrettigheder, mens store dele af verden svækker dem.

Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamaråd for 15-17 årige

KVINFO finder det positivt, at aftalepartierne også styrker unge gravides ret til abort. Unge gravide sidestilles nu med gravide over 18 år, og det er et vigtigt skridt mod at sikre lige rettigheder for alle gravide, uanset alder.

Ved at give unge kvinder samme muligheder som voksne, anerkendes deres ret til at træffe beslutninger om deres egen sundhed og fremtid. Denne ændring giver dem større autonomi og beskytter deres individuelle frihed.

Venlig hilsen

Julie Martin Legêne
Politisk konsulent

Astrid Rønnebeck Matthiesen

Fra: Kamilla Gerhard Nielsen <kamillagnielsen@dadlnet.dk>
Sendt: 11. november 2024 16:48
Til: DEP Sundhedsministeriet; Julia Hvid Pedersen; Cathrine Kaaber Sørensen; Charlotte Beierholm Olsen
Emne: Bemærkninger til høring over lovforslag om abort

[EKSTERN E-MAIL] Denne e-mail er sendt fra en ekstern afsender.
Vær opmærksom på, at den kan indeholde links og vedhæftede filer, som ikke er sikre.

Hørings svar fra ledere for familieambulatorierne i Danmark:
Bemærkningen vedrører primært oprettelsen af et nyt abortnævn.

Vi anbefaler at der i det nye nationale abortsamaråd bliver tilført viden om kvinder og/eller par med forbrug af illegale rusmidler og/eller psykosociale problemstillinger.

Fostre der udsættes for rusmidler eller alkohol i graviditeten har en betydelig øget risiko for at pådrage sig skader som medfører varige mén.

Vi anbefaler at der bliver udpeget en obstetriker med erfaring fra familieambulatorier til dette nævn.

med venlig hilsen

Overlæge Annette Kjærbye Thygesen, leder af Familieambulatoriet Region H
Overlæge Kirsten Schiøtt, specialeansvarlig overlæge Familieambulatoriet AUH
Jordemoder Sanne Ravnsbæk, leder af Familieambulatoriet AUH
Chefjordemoder Kathrine Hornum-Stenz, Familieambulatoriet Region H
Vicechefjordemoder Lene Nygaard
Jordemoder Stina Parbst, leder af Familieambulatoriet Region Sjælland
Overlæge Kamilla groenemeijer Nielsen, Specialeansvarlig overlæge Familieambulatoriet Region Sjælland

10. november 2024

Bemærkninger til høring over lovforslag om abort

Vi i Bestyrelsen for Landsforeningen Læbe-Ganespalte har gennemlæst høringsbrev og forslag til lovændring af sundhedsloven om abort, med hovedfokus på det som berører vores område.

På nuværende tidspunkt ved vi, at det er meget forskelligt, hvilken information man modtager i forbindelse med at en spalte konstateres ved en scanning. Forskellen kan være forskellig fra den ene region til den anden, fra det ene hospital til det andet og endda fra den ene fagperson til den anden. Vi er blevet gjort opmærksomme på, at kirurger fra Rigshospitalet – HovedOrtoCenter, som udfører operationerne på læbe-ganespalteområdet, i samarbejde med føtalmedicinsk selskab er i gang med at udarbejde en fælles national guideline, som skal sikre, at alle får det samme vejledningstilbud landet over, hvis en spalte konstateres ved ultralydsscanning.

I henhold til mulighed om støttesamtale henstiller vi til, at det ikke kun skal være en ret men også et krav, at kommende forældre skal have en samtale med sundhedsfaglige, der har specialviden, hvis der konstateres en spalte hos fosteret inden 18. svangerskabsuge. Dette for at sikre, at kommende forældre har kendskab til behandlingsmulighederne for børn født med læbe-gumme-ganespalte og kan træffe et kvalificeret valg, på oplyst grundlag.

Vi tilslutter os, at der oprettes et nationalt abortnævn for at sikre en ens behandling og rådgivning i hele landet.

På vegne af Landsforeningen Læbe-ganespalte

Lizette Petersen Laursen
Formand

HØRINGSSVAR: FORSLAG TIL ÆNDRING AF SUNDHEDSLOVEN (ÆNDRING AF UGEGRÆNSEN FOR DEN FRI ABORT M.V.), FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF SUNDHEDSLOVEN (ABORT UDEN FORÆLDRESAMTYKKE ELLER TILLADELSE FRA ET ABORTSAMRÅD FOR 15-17-ÅRIGE) OG FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF SUNDHEDSLOVEN (OPRETTELSE AF ET NYT ABORTNÆVN M.V.).

11. november 2024

Sagsnr: 2024-7464

Positivt at lovforslagene styrker gravide kvinders sundhedsrettigheder og understøtter unge gravides ret til selvbestemmelse, men der behov for præcisering og evaluering

Lægeforeningen mener, at adgang til abort er en grundlæggende sundhedsrettighed, og at gravide kvinder selvstændigt bør kunne beslutte, om de vil fortsætte eller afbryde en graviditet. Vi anser det derfor som meget positivt, at lovforslagene lægger op til en ændring af grænsen for fri abort og en styrkelse af unge gravides ret til selvbestemmelse. Vi ser dog et behov for præciseringer vedrørende aktindsigt og plan for hurtig evaluering af det nationale abortnævn.

Støtte til ændring af ugegrænsen for fri abort til 18. graviditetsuge

Lægeforeningen mener, at grænsen for den frie abort bør understøtte den gravide kvindes autonomi, herunder mulighed for at handle på resultater fra fosterdiagnostiske undersøgelser. Samtidigt mener Lægeforeningen, at grænsen for den frie abort bør ligge tydeligt tidligere end det tidspunkt, hvor fostret er levedygtigt.

I det lys mener Lægeforeningen, at udgangen af 18. graviditetsuge er en hensigtsmæssig grænse for den frie abort, og vi støtter derfor den foreslåede ændring af grænsen for den frie abort til udgangen af uge 18.

Godt at styrke 15-17-åriges ret til selvbestemmelse

Lægeforeningen støtter forslaget om at lade unge gravide mellem 15 og 17 år træffe beslutningen om abort uden krav om forældresamtykke eller godkendelse fra abortsamråd. Lægeforeningen mener desuden, at de 15-17-årige gravide kvinder bør have ret til selv at bestemme, hvorvidt forældremyndighedens indehaver inddrages i eller informeres om deres beslutning om at få foretaget en abort. Disse ændringer anerkender de unges ret til autonomi i beslutninger om egen krop og sundhed.

Vi anbefaler, at der i denne forbindelse tilbydes rådgivning og støtte fra rette sundhedsprofessionelle både før og efter aborten, så de unge får den nødvendige vejledning og støtte i en særligt sårbar situation.

Lægeforeningen har dog følgende bemærkninger til lovforslagets og gældende rets nuværende formulering vedrørende aktindsigt:

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget er det hensigten, at forældre ikke skal have adgang til aktindsigt i den unges patientjournal vedrørende abort eller overvejelser herom. Det fremgår i den forbindelse, at ministeriet vurderer, at de generelle regler i sundhedsloven om ret til aktindsigt sikrer, at forældre ikke får adgang til 15-17-åriges journaloplysninger for så vidt angår oplysninger om graviditet og abort, og at der derfor ikke er behov for ændring af gældende ret på dette punkt.

Lægeforeningen skal i den forbindelse bemærke, at det fremgår af den gældende bestemmelse i sundhedslovens § 37, stk. 2, at der i forbindelse med behandling af en anmodning om aktindsigt i en mindreårigs patientjournal skal foretages en konkret vurdering af, om adgangen til aktindsigt i journalen kan begrænses. Ved vurderingen skal forældremyndighedsindehaverens interesse i at blive gjort bekendt med oplysningerne afvejes over for afgørende hensyn til den mindreårige. Dette indebærer således, at spørgsmålet beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Hvis det er hensigten, at forældremyndighedsindehavere ikke skal kunne få adgang til aktindsigt i oplysninger om graviditet og abort, mener Lægeforeningen, at det skal fremgå klart af loven – som en absolut ret for den gravide, der sikrer, at sådanne anmodninger om aktindsigt medfører, at disse oplysninger skal undtages fra aktindsigt. Lægeforeningen mener ikke, at dette sikres med en skønmæssig bestemmelse i loven, uanset at det i en vejledning vil fremgå, at oplysninger om graviditet og abort bør undtages.

Det foreslås endvidere med § 92 a, stk. 2, 1. pkt., at uanset § 17, stk. 1, 2. pkt., vil forældremyndighedens indehaver i det stk. 1 nævnte tilfælde ikke modtage information eller inddrages i den mindreåriges stillingtagen. For at skabe klarhed over reglerne foreslår Lægeforeningen, at der henvises til denne undtagelse direkte i § 17.

Centralisering i et nationalt abortnævn kræver hurtig evaluering

Lægeforeningen anerkender behovet for en mere ensartet praksis, og at der er behov for at styrke gennemsigtighed og retssikkerhed på landsplan i forbindelse med behandling af anmodning om sene aborter. Vi anerkender ligeledes, at et nationalt abortnævn potentielt kan understøtte disse hensyn.

Det er dog afgørende, at en centralisering af behandling om abort efter udløbet af grænsen for den fri abort ikke forlænger sagsbehandlingstiderne eller på anden måde vanskeliggør eller skaber ulighed i adgangen til at få behandlet en anmodning om abort efter udgangen af 18. graviditetsuge.

Lægeforeningen opfordrer derfor til, at der senest to år efter etableringen af det nationale abortnævn foretages en grundig evaluering af, om det nyoprettede nationale abortnævn i tilstrækkelig grad vil kunne varetage disse hensyn.

Endeligt ser Lægeforeningen frem til muligheden for at indstille medlemmer til det nationale abortnævn.

Vigtigt at lovforslaget fastholder, at deltagelse i abort er frivilligt

Lægeforeningen ser positivt på, at lovforslaget bevarer lægers ret til at undlade deltagelse i abortindgreb af samvittighedsmæssige årsager. Lægeforeningen mener, at læger skal kunne frasige sig den

direkte deltagelse i abortindgreb, men anerkender samtidig, at dette ikke må forhindre, at patienten modtager den nødvendige information og hjælp til at få behandling andetsteds, hvis dette ønskes.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Camilla Noelle Rathcke'.

Camilla Noelle Rathcke
Formand for Lægeforeningen

8. november 2024

Mødrehjælpens bemærkninger til lovforslag om ændring af sundhedsloven (ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), ændring af sundhedsloven (abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og ændring til sundhedsloven (oprettelse af nyt abortnævn m.v.)

Generelle bemærkninger

Mødrehjælpen vil gerne takke for muligheden for at komme med kommentarer til de tre lovforslag til sundhedsloven, der omhandler ændring af ugegrænsen for den fri abort, abort uden forældresamtykke samt oprettelse af nyt abortnævn.

Mødrehjælpen mener generelt, at det er meget positivt, at der er indgået tre aftaler om abort, som sikrer mere tidssvarende lovgivning på området, oprettelse af nyt abortnævn og mere fokus på vejledning og støtte, så de gravide ikke skal stå alene.

Mødrehjælpen mener, at det er positivt, at ugegrænsen for den fri abort hæves, så den bliver mere tidssvarende – og samtidig sikrer, at gravide fx ikke skal træffe forhastede beslutninger på baggrund af fosterdiagnostiske undersøgelser i første trimester. Derudover er Mødrehjælpen positive over, at lovforslaget også moderniserer betingelserne for særlig tilladelse til abort efter uge 18.

Mødrehjælpen støtter også lovforslaget, der giver unge mellem 15-17 år ret til abort uden forældresamtykke. Vi mener dog, at det er vigtigt, at forældre som udgangspunkt inddrages med henblik på at støtte den unge. Omvendt er Mødrehjælpen også bekendt med, at nogle unge gravide står i en situation, hvor det ikke er muligt, fx på grund af frygt for repressalier. Det er afgørende for de unge, som ikke kan inddrages deres forældre i beslutningen, at de får tilstrækkelig vejledning og støtte fra sundhedsfagligt personale og relevante civilsamfundsorganisationer.

Tilsvarende hilser Mødrehjælpen det nye nationale Abortnævn velkommen og understreger vigtigheden af at sikre en ensartet sagsbehandlingspraksis på tværs af landet med ét Abortnævn, som erstatter de regionale abortsamråd. Mødrehjælpen er også meget positive over, at Abortnævnet fremover vil have et medlem udpeget af Dansk Socialrådgiverforening, som skal sikre en stærk socialfaglighed i sagsbehandlingen.

Specifikke bemærkninger

Lovforslag om ændring af sundhedsloven (ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.):

Mødrehjælpen er positive over, at der med lovforslaget, indføres en mere tidssvarende ugegrænse, jf. §92 i lovforslag til ændring af sundhedsloven (ændring af ugegrænsen for den frie abort mv). Mødrehjælpen mener, at den nye ugegrænse vil give gravide bedre muligheder for at tage stilling og handle på resultater af fosterdiagnostiske undersøgelser i 1. trimester, hvilket er meget vigtigt, da det for mange kvinder kan være en svær beslutning.

Samtidig bliver indikationerne for abort efter uge 18 også mere tidssvarende jf. §94 i lovforslaget. Mødrehjælpen læser sproget omkring sociale indikation for senabort i §94, punkt 5 således, at det styrker muligheden for senabort på social indikation. Mødrehjælpen mener, at det er vigtigt, at dette sprog styrkes, så der bliver større adgang til senabort på social indikation, samtidig med at vi understreger vigtigheden af, at der udarbejdes vejledningsmateriale til fortolkningen af indikationerne i §94, punkt 1-5, der sikrer en bred fortolkning af indikationerne. Mødrehjælpen mener, at det er vigtigt for at styrke gravidens ret til at bestemme over egen krop, særligt sammenholdt med det faktum, at der også i de politiske aftaler om abort lægges vægt på, at den gravide skal inddrages i behandlingen af anmodningen af senabort ved at have mulighed for at komme til orde.

Mødrehjælpen bemærker dog også, at det i lovforslaget står skrevet, at selve aborten skal være gennemført inden udløbet af uge 18, hvis den skal gennemføres uden særlig tilladelse. Det mener Mødrehjælpen er problematisk. Som det også anføres i bemærkningerne til lovforslaget, kan der forekomme situationer, hvor den gravide får foretaget supplerende fosterdiagnostiske undersøgelser, som på grund af administrative sagsgange forsinker processen, ligesom lægelige fejl kan forsinke processen. Mødrehjælpen mener ikke, at man i sådanne tilfælde skal have særlig tilladelse til at få en abort.

Lovforslag om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse til abortsamråd for 15-17 årige):

Mødrehjælpen er positive over, at der med §92a i lovforslag om ændring af sundhedsloven (abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) indskrives ret til abort uden forældresamtykke for 15-17-årige. Mødrehjælpen understreger også vigtigheden af, at unge vejledes til at inddrage forældre i tilfælde af abort, men er også bekendt med, at der kan være nogle unge gravide, som ikke har mulighed herfor. Mødrehjælpen er enige i bemærkningerne til lovforslaget, hvor det anføres, at det er væsentligt, at de sundhedspersoner, som er i kontakt med den unge gravide vejleder til at tale med en voksen om sine overvejelser, og at de unge får tilstrækkelig vejledning til støttesamtaler, ex i relevant civilsamfund. Mødrehjælpen foreslår, at det i indføres i loven at Mødrehjælpen og Sex og Samfund har relevante, uvildige tilbud.

Derudover mener Mødrehjælpen også, at en offentlig digital platform, der samler og formidler kvalificeret sundhedsfaglig vejledning og information om støttetilbud, er et rigtigt og vigtigt tilbud. Her vil Mødrehjælpen understrege, at dette sundhedsfaglige tilbud kan kobles sammen med Mødrehjælpens digitale tilbud (www.abort.dk), som har fokus på uvildig rådgivning og støtte til gravide og par, som er i tvivl, samt på støtte i forbindelse med psykiske eftervirkninger af en abort.

Lovforslag om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.):

Mødrehjælpen er meget positive over lovforslag om ændring af sundhedsloven (oprettelse af nyt abortnævn m.v.), hvor det foreslås, at der oprettes et nyt nationalt Abortnævn, som skal erstatte de regionale abortsamråd. Det har været kritiseret af bl.a. Institut for Menneskerettigheder¹, at sagsbehandlingen i abortsamrådene var for forskelligartet på tværs af de fem regionale samråd, og Mødrehjælpen er derfor meget positive over, at der nu kommer ét nationalt nævn, som skal sikre en ensartet sagsbehandling.

Derudover er Mødrehjælpen meget positive over, at det bliver gjort til lov, at der skal være et medlem af Abortnævnet, som har en socialfaglig baggrund. Med §97a indskrives det, at Dansk Socialrådgiverforening skal udpege et medlem til Abortnævnet.

Mødrehjælpen er også positive over, at Abortankenævnet videreføres, jf. lovforslagets §98, som skal træffe afgørelser i sager, som er blevet indbragt efter §97 stk. 4. Jf. §98 stk. 2 udpeger Dansk Socialrådgiverforening også et medlem til Abortankenævnet. Det er afgørende af de gravides ret til behandling i to instanser sikres med lovforslaget. Mødrehjælpen kan dog være bekymrede over, at både Abortnævnet og Abortankenævnet betjenes af Styrelsen for Patientklager, da det er afgørende, at alle gravide har mulighed for at anke en afgørelse i Abortnævnet og få en reel ny vurdering af sagen. Det anføres i bemærkningerne til lovforslaget, at Styrelsen for Patientklager skal sikre, at det er to forskellige sekretariater, som betjener de to nævn, at de vil være organiseret adskilt, og opgaverne vil blive varetaget af særskilte medarbejdere. Mødrehjælpen understreger, at dette er afgørende for at sikre gravides retssikkerhed.

Mødrehjælpen er også positive over, at det med lovforslaget indskrives i §100 og §100a, at den gravide skal vejledes om retten til en støttesamtale forud for og efter et indgreb hos sundhedspersoner eller relevante civilsamfundsorganisationer. Mødrehjælpen foreslår, at det indføres i lovforslaget, at Mødrehjælpen og Sex og Samfund tilbyder støttesamtaler og uvildig rådgivning.

Det er også vigtigt, at det indføres, at den gravide med §100 stk. 2 i lovforslaget får ret til en støttesamtale i tilfælde af afslag på en anmodning om senabort i Abortnævnet eller Abortankenævnet. Også her anbefaler Mødrehjælpen at de relevante civilsamfundsorganisationer indføres i lovforslaget. I lovforslagets bemærkninger står det også anført, at Abortnævnet eller Abortankenævnet vil kunne henvise den gravide direkte til en

¹ Institut for Menneskerettigheder (2023): "Abort i et menneskeretligt perspektiv": <https://menneskeret.dk/udgivelser/abort-menneskeretligt-perspektiv>

støttesamtale hos en relevant civilsamlundsorganisation. Mødrehjælpen mener, at dette er et meget relevant og vigtigt tilbud, men understreger også vigtigheden af at have en afgrænset liste af uvildige rådgivnings- og støttetilbud, som Abortnævnet og Abortankenævnet kan henvise til, således det sikres, at gravide i denne sårbare situation henvises til uvildige og lødige rådgivningstilbud.

Spørgsmål til høringsvaret kan stilles til chef for politik, analyse og kommunikation Tasja Parize på tnp@moedrehjaelpen.dk.

De bedste hilsener

Ninna Thomsen
Direktør
Mødrehjælpen

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

7. november 2024
Dokumentnummer: 24PEBL-120076

Patienterstatningen har 14. oktober 2023 modtaget høringsbrev vedrørende lovforslag om abort (ændring af ugegrænsen for den fri abort, ændring af aldersgrænsen for den fri abort samt oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Vi har ikke bemærkninger til det fremsendte udkast.

Med venlig hilsen

Peter Jakobsen
chefkonsulent

7. november 2024

Til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Bestyrelsen i **PETAB - Fagligt Selskab for Perinatale Tab og Sene Aborter** (www.petab.dk) fremsender hermed høringsvar til de tre udkast til ændringer i sundhedsloven vedrørende

- ændring af ugegrænsen for den fri abort
- abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15- 17-årige samt
- oprettelse af et nyt abortnævn.

PETAB er et nyt fagligt selskab, så her først en kort præsentation af selskabet.

PETAB blev stiftet i marts 2023 med følgende formål:

1. At arbejde for at forbedre kvaliteten i de sundhedsfaglige tilbud til kvinder/par, der mister i graviditeten, under eller kort efter fødslen.
2. At fremme det tværfaglige samarbejde både lokalt og nationalt omkring ovenstående målgruppe.
3. At fremme debatten vedrørende håndteringen af sene aborter og perinatale tab med henblik på øget prioritering af området.
4. At medvirke til fortsat dygtiggørelse af selskabets medlemmer og andre interesserede bl.a. ved afholdelse af møder, kurser, seminarer og workshops.
5. At understøtte forskning og kvalitetsudvikling indenfor området.

PETAB er et tværfagligt selskab, og medlemmerne er hovedsageligt jordemødre, læger og enkelte sygeplejersker. Vi afholder velbesøgte årlige seminarer og webinarer <https://www.petab.dk/arrangementer>. Vi har bred kontakt til det sundhedsfaglige miljø omkring kvinder/familier, der mister barn i graviditeten, under eller kort efter fødslen, og vi bestræber os på at repræsentere alle regioner. Vi bedriver desuden forskning indenfor området.

Vi håber, at vi ved fremtidige høringer vil være at finde på høringslisten indenfor områder, hvor PETAB har viden, erfaring og kompetencer.

Bestyrelsen i PETAB (2024):

Dorte Hvidtjørn, jordemoder, MPH, ph.d., Klinisk jordemoderspecialist, Afsnit for Tab, Aarhus Universitetshospital

Rikke Bertram Grunddal, jordemoder, psykoterapeut, Familieambulatoriet, Odense Universitetshospital

Anne Gjesing Høj Eggers, speciallæge i obstetrik, ph.d., ledende overlæge i obstetrisk uddannelse, Sjællands Universitetshospital

Lens Skou Jensen, jordemoder, psykoterapeut, Enhed for Tab, Rigshospitalet

Mette Kiel Smed, jordemoder, cand.san.-studerende, koordinerende jordemoder på Enhed for Tab, Rigshospitalet

Maj Johanna Michno Apollo, jordemoder, Afsnit for Tab, Regionshospitalet Gødstrup

Betina Krogh Hansen, jordemoder, Afsnit for Tab, Regionshospitalet Gødstrup

Maritha Bjerre, jordemoder, psykoterapeut, Regionshospitalet Gødstrup

Bestyrelsen kan kontaktes via mail på info@petab.dk

Høringsvar fra PETAB til udkast til forslag til Lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.)

Udkastet er langt og præget af mange gentagelser. Det er vanskeligt at få overblik over nuværende og fremtidige formuleringer. PETAB anbefaler en gennemskrivning, der fremmer overskueligheden for læserne.

Uønsket eller ønsket gravid. Den nye lov danner grundlag for afbrydelse af både ønskede graviditeter (hvor fund ved prænatal screening fører til et ønske om abort) og uønskede graviditeter. Det er et vilkår for loven, men PETAB opfordrer til, at sprogbrug i især baggrundsafsnittene revideres med dette for øje.

Graviditetslængde. Der anvendes gennem hele dokumentet sprogbrugen "18. uge" og tilsvarende. Det professionelle, medicinske sprog anvender altid de præcise udtryk, som tager udgangspunkt i antal fuldførte graviditetsuger + antal dage. 18. graviditetsuge dækker således hele perioden fra 17+0 til 17+6. PETAB anbefaler, at man anvender det præcise sprog i lovteksten og at dette gøres konsekvent.

Hvornår kan dødsfald konstateres. Den nuværende lovgivning anfører, at man først juridisk set kan konstatere et dødsfald, når et foster er blevet født¹. I praksis kan man i dag konstatere, at et foster er dødt, ved at ultralydsscane. I praksis kan man endogså medicinsk forårsage dødsfaldet ved at sprøjte kalium i fosterhertet, så fosteret dør eller ved at afklemme navlesnoren, hvorved fosteret dør. Denne procedure anvendes (efter tilladelse fra abortsamrådet) i flerfoldsgraviditeter, hvis det ene foster er svært sygt, eller hvis overlevelsen af et foster er afhængigt af, at et andet foster dør. Med den nuværende lovgivning kan man gennemføre en tvillingegraviditet, hvor det ene foster er dødt ved graviditetslængde 12+3 og det andet foster fortsat lever. Begge fødes ved graviditetslængde 38+5, den ene vejer 12 gram, den anden vejer 3500 gram. Begge fostre skal efter gældende lov registreres som hhv. dødfødt barn og levendefødt barn. Dermed har forældrene pligt til at begrave/kremere det dødfødte barn, selv om det i praksis, som i nævnte eksempel, kun er en lille fortættet masse på få cm. Nogle forældre ønsker at opfatte det døde foster som en abort med dertilhørende mulighed for at bortskaffe det med sygehusaffald. Andre forældre er glade for muligheden for at få registreret begge børn som borgere.

Man kan altid vælge at få et aborteret foster begravet/kremeret, hvis man ønsker det. Man kan omvendt ikke indenfor nuværende lovgivning vælge at bortskaffe et dødfødt barn - som et dødt foster i en flerfoldsgraviditet vil blive registret som, hvis det fastholdes, at man først på fødselstidspunktet kan konstatere dødsfaldet.

PETAB anbefaler, at dette juridiske dilemma tages op, så forældre i flerfoldsgraviditeter, hvor et foster er konstateret dødt i livmoderen før graviditetslængde 22+0, kan vælge at opfatte det døde barn som et aborteret foster.

PETAB stiller sig til rådighed for yderligere redegørelse, da dette emne er meget komplekst.

¹ Indenrigs- og Sundhedsministeriet. **Vejledning om ligsyn, indberetning af dødsfald til politiet og dødsattester m.v.** <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2006/10101>

Tekstnære kommentarer:

- **Svangerskabshygiejne.** Side 39 (m.fl.): *"Det foreslås i § 61, stk. 1, at begrebet "svangerskabshygiejne" ændres til "hygiejne i forbindelse med graviditet". Den foreslåede ændring vil ikke medføre en indholdsmæssig betydning, men er en konsekvens af, at grænsen for den fri abort med lovforslaget ændres, og at begrebet svangerskabsuge i denne forbindelse ændres til graviditetsuge. Ændringen foretages alene med henblik på at modernisere sprogbrugen i loven og at sikre en ensartet begrebsanvendelse i loven."*

Vi støtter op om, at begrebet svangerskabshygiejne er forældet og ikke bør anvendes i denne lovtæst. Den nye formulering anvender dog stadig ordet "hygiejne", der ikke giver mening i denne sammenhæng.

- **Frivillighed.** S. 21 punkt 2.2.2 *"Gravide modtager ved den første graviditetskonsultation hos en praktiserende læge information om tilbuddet om fosterdiagnostiske undersøgelser. Det generelle fosterdiagnostiske tilbud inkluderer undersøgelser i 1. og 2. trimester af graviditeten. Undersøgelserne er frivillige"*.

Det bør være åbenbart, at alle undersøgelser og behandlinger er frivillige. PETAB anbefaler derfor, at sidste sætning slettes.

- **Risikobegrebet.** S. 22: *"Ét af disse hensyn er, at der vil være en stigende risiko for, at fosteret vil udvise livstegn, desto mere fremskreden graviditeten er. Dette kan medføre et ubehag i forbindelse med aborten for både den gravide, dennes eventuelle partner samt for sundhedspersonalet."*

Det er en udbredt opfattelse, at livstegn i forbindelse med sen, provokeret abort, altid er ikke-ønsket. På dette område er der stor forskel på de uønskede graviditeter og de i udgangspunktet ønskede graviditeter, som afbrydes pga. fostermisdannelser eller lignende. PETAB har stor erfaring med at varetage sene, provokerede aborter pga. fostermisdannelser, og en stor del af forældrene udtrykker stor taknemmelighed over det, når et foster har vist livstegn ved fødslen – også selv om denne er startet som en abortprocedure. Dansk forskning understøtter dette.² Nogle forældre vælger nøddåb til disse meget små børn og finder netop dét væsentligt. Kun levendefødte børn kan døbes.

I tilfælde af uønsket graviditet er livstegn oftere forbundet med etiske dilemmaer. Hvis forældrene ikke ønsker at varetage omsorgen for det døende nyfødte barn, er personalet forpligtet til at gøre det.³

PETAB anbefaler, at afsnittet omformuleres, så det kan favne både ønskede og uønskede graviditeter og nuancerer de heraf følgende forskellige reaktioner og muligheder. Værdiladede ord bør udelades.

- **Hjælp til beslutningen.** S.22. *"Derudover kan der være gravide, som på dette fremskredne tidspunkt i graviditeten, kan have et ønske om at modtage støtte i forbindelse med, at denne skal træffe beslutningen om, hvorvidt graviditeten skal afbrydes eller gennemføres. Det kan derfor være hensigtsmæssigt, at den gravide skal anmode om tilladelse til at få foretaget en abort, således at den gravide ikke står alene med beslutningen."*

² Maiken F. Damm , Stina Lou Fleron , Puk Sandager , Ida Vogel , Christina Prinds , Dorte Hvidtjoern , A Time/Space Bubble: **Expectant Parents' Experience of Birth after Termination of Pregnancy due to Fetal Anomaly in a Midwifery-led, Obstetric Unit for Prenatal Loss, Midwifery** (2024), doi: <https://doi.org/10.1016/j.midw.2024.104189>

³ Sundhedsstyrelsen. **Vejledning om kriterier for levende- og dødfødsel mv.** 2005
[https://www.sst.dk/da/udgivelser/2005/~media/93C011AB599D483B976237969F082523.ashx](https://www.sst.dk/da/udgivelser/2005/~/media/93C011AB599D483B976237969F082523.ashx)

Erfaringsmæssigt opleves det, at *nogle mennesker* finder moralsk opbakning ved at få tilladelse fra de nuværende abortsamråd til at afbryde graviditeten. PETAB finder dog, at dette ikke i sig selv skal anvendes som argument for at sætte grænsen for den fri abort ved graviditetslængde 17+6. Alle gravide tilbydes støtte uanset graviditetslængde. Nogle mennesker finder det dog begrænsende, at de ikke selv må træffe beslutningen. Andre læner sig op ad, at en tilladelse fra abortsamrådet viser, at andre er enige med dem i, at misdannelsen er alvorlig nok til, at abort er rimeligt. De fleste forældre har store moralske konflikter op til en sen, provokeret abort i en ønsket graviditet.

PETAB anbefaler, at man tydeliggør, hvilken støtte, man taler om.

- **En naturlig fødsel.** S. 23. *"Det afgørende er i den forbindelse, om der er en realistisk udsigt til, at fosteret vil kunne overleve i minimum nogle uger, hvis det på tidspunktet for det påtænkte indgreb kommer til verden ved en naturlig fødsel."*

PETAB anbefaler, at ordlyden ændres til f.eks. "en spontan fødsel". Denne term anvendes i forvejen af Indenrigs- og Sundhedsministeriet⁴ og må anses for mere præcis.

- S. 23 *"I perioden fra 2017-2021 blev der født 111 børn i 23. graviditetsuge. Heraf viste 56 (51%) livstegn, og 9 (16% af de levendefødte) var i live fire uger efter den oprindelige terminsdato. Sandsynligheden for, at et barn overlever efter en fødsel i 22. graviditetsuge, er derfor lille."*

Der er ingen reference på dette udsagn, ligesom der også mangler referencer på flere andre udsagn. Det fremgår ikke, om der er tale om levendefødte børn efter abortprocedure eller om det er spontant indsættende fødsler. Det fremgår heller ikke, om disse børn havde misdannelser eller sygdomme, og om deres mødre var raske.

PETAB anbefaler, at der anføres referencer på udsagn som dette, så de kan efterses og uddybes ved behov.

⁴ Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Bekendtgørelse om jordemødres forbeholdte virksomhedsområde.
<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2024/575>

Hørings svar fra PETAB til forslag til Lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.)

Udkastet er langt og præget af mange gentagelser. Det er vanskeligt at få overblik over nuværende og fremtidige formuleringer.

PETAB anbefaler en gennemskrivning, der fremmer overskueligheden for læserne.

Formand. Da der i den øvrige tekst lægges vægt på at sprogbrug moderniseres, anbefaler PETAB, at man overvejer at skrive f.eks. "formand/forkvinde" i lovteksten. Alternativt anvende "forperson".

Rådgivning, vejledning og støtte: Det fremstår uklart, hvordan den gravide finder frem til diverse tilbud om rådgivning, vejledning og støtte, og hvem der kan udbyde disse.

Inddragelse af kvinden. Det er flere steder anført, at abortsøgende kvinders egne udsagn kan inddrages. Det fremgår dog ikke, om kvinderne altid kan få lov at ytre sig om egen sag.

PETAB anbefaler, at det lovmæssigt sikres, at kvinderne altid kan komme til orde.

Af rapportering. PETAB anbefaler, at der fremover igen kommer en årlig rapport fra både abortnævnet og abortankenævnet. Vi foreslår ligeledes, at dette skrives ind i lovgrundlaget.

Nævnets navn. PETAB undrer sig over, at navnet ikke er "Abort- og sterilisationsnævnet", når nævnet skal varetage begge områder.

Hørings svar fra PETAB til udkast til forslag til Lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige).

Vejledning og støtte. PETAB ønsker at påpege vigtigheden af, at den gravide unge får relevant vejledning og støtte i forbindelse med at træffe en beslutning om en eventuel abort. Det er i lovforslaget ikke tydeligt for os, hvordan dette iværksættes og hvem, der varetager opgaven. Der lægges i lovforslaget blandt andet op til, at den gravide unge fra egen læge skal informeres om, at den unge gravide kan kontakte regionsrådet, der så vil kunne vejlede den unge gravide i, hvor denne kan få vejledning og støtte. Det er en snørklet vej, og det undrer os at regionsrådene har en rolle i dette. PETAB har en bekymring om, hvorvidt den unge gravide ved denne model opnår at få relevant vejledning og støtte i processen. PETAB opfordrer derfor til, at det struktureres således, at den unge ikke selv har ansvar for at opsøge vejledning og støtte, men at dette automatisk tilbydes til den unge gravide. Ligeledes ønsker PETAB at pointere vigtigheden af, at denne støtte og vejledning varetages af kompetente fagpersoner.

Seksuel lavalder. I stykke 2.3.1 fastslås det, at *'Hvis den gravide er fyldt 15 år på tidspunktet for anmodningen om abort, kan vedkommende med den foreslåede ordning selv samtykke til at få foretaget en abort.'* Det vil i praksis betyde, at den unge kan være blevet gravid fra 18 uger før hun fylder 15 år og dermed er under den seksuelle lavalder. Hvis dette bliver gældende i den endelige lov, opfordrer PETAB til, at det pointeres, at den sundhedsperson, der modtager anmodning om abort, har ansvar for at forholde sig aktivt til, om der kan være begået ulovlige forhold. Dette finder PETAB vigtigt for at beskytte den unge gravide.

Økonomi. I stykke 6 nævnes det, at lovforslaget forventeligt vil medføre færre udgifter for staten, da der ikke skal bruges administrative ressourcer på at indhente samtykke fra forældremyndighedens indehaver. PETAB stiller sig undrende overfor dette, da lovforslaget nødvendigvis pålægger det offentlige ansvaret for relevant information, vejledning og støtte til den unge gravide. Det er PETABs formodning, at abortforløb, hvor den unge gravide ikke inddrager forældremyndighedens indehaver, bør og vil være omkostningstunge.

November 2024

Til Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Att: sum@sum.dk, jhp@sum.dk, cks@sum.dk og cbo@sum.dk

Høringssvar til forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v.), forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamråd for 15-17-årige) og forslag til lov om ændring af sundhedsloven (Oprettelse af et nyt abortnævn m.v.).

Sex & Samfund takker for invitationen til indgivelse af høringssvar.

Den reformerede danske abortlovgivning er skelsættende og historisk. Den vil styrke retten til at bestemme over egen liv og krop for 15-17-årige, styrke retsfølelse, agens og gennemsigtighed for gravide og helt overordnet styrke den kropslige selvbestemmelse betragteligt.

Sex & Samfund hilser alle tre forslag til lov om ændring af sundhedsloven velkomne og ser særligt positivt på liberaliseringen af kvinders adgang til fri abort, med et løft fra 12. til 18. graviditetsuge.

Desuden hilses den gennemgående, moderniserede sprogbrug i loven og sikring af ensartet begrebsanvendelse i loven yderst velkommen!

I det følgende, har vi anført bemærkninger og forslag til de tre dele af lovforslaget og står, som altid klar til opfølgende dialog.

Bemærkninger til forslag om ændring af ugegrænsen for den fri abort m.v

§ 92: Sex & Samfund ser meget positivt på denne ændring, da det styrker kvindens ret til at bestemme over egen krop. Dog er det vigtigt for os at understrege, at en grænse på 18 uger ikke giver den gravide fuld kropslig selvbestemmelse, da der forsat er en periode hvor hun skal søge andres tilladelse.

En abort kan foretages sikkert i hele graviditeten, og hensyn til kvindens helbred kan derfor ikke være et argument for at ikke lægge grænsen senere end 18. uge. Der er ligeledes sundhedsoplysninger, tilvejebragt i forbindelse med det fosterdiagnostiske tilbud, som kvinden ikke selv kan træffe beslutninger om med en grænse på 18 uger. Sex & Samfund anerkender fuld ud, at beslutningen om abort kan være sværere for nogle kvinder, jo længere fremskreden graviditeten er, men vi anerkender også, at kvinder bør have den fulde beslutningsret over egen krop og eget liv. Og at hun skal tilbydes støtte hertil.

§ 93: Sex & Samfund ønsker at understrege vigtigheden af denne paragraf og hilsener forenklingen af formuleringen velkommen.

Sex & Samfund

Lergravsvej 63, 2. sal

2300 København S

Telefon 3393 1010

info@sexogsamfund.dk

www.sexogsamfund.dk

Sex & Samfund

er stolt medlem af

International Planned

Parenthood Federation

§ 94, 5: det anbefales at bibeholde element fra nuværende lovgivning, som inkluderer omsorgen for hjemmets øvrige børn som en faktor der tages hensyn til. For nogle gravide bunder ønsket om abort i belastningen af eller omsorgen for den samlede familie. Det kan tolkes som en forringelse ikke at medtage denne nuance.

2.1.2.3. Manglende evne til at drage omsorg for barnet

Det bør være opmærksomhed på, at der ikke altid er rum for en klar vurdering af, hvad der kan betegnes som en forbigående tilstand. Afgørende, at gravidens egen vurdering, hvor mulig, tages i betragtning.

Supplerende bemærkning om evt. samvittighedsfritagelse.

I den nuværende lovgivnings paragraf 102 står: "Læger, sygeplejersker, jordemødre, sygehjælpere og social- og sundhedsassistenter, for hvem det strider mod deres etiske eller religiøse opfattelse at foretage eller medvirke til svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion, skal efter anmodning fritages herfor. Tilsvarende gælder for personer, der er under uddannelse til et af de nævnte erhverv"

Der er ikke nævnelse af samvittighedsfritagelse i nuværende udkast. Hvis en revideret af version af lovforslaget skulle åbne for samvittighedsfritagelse, ser vi det som helt afgørende, at denne mulighed for fritagelse ikke krænker kvindens rettigheder. Derfor anbefaler vi, i så fald det indskrives i loven, at samvittighedsfritagelsen kun kan ske **hvis andet personale kan og vil foretage indgrebet**. I andre kontekster f.eks. nogle områder i Italien, har sundhedspersonalets mulighed for samvittighedsfritagelse udviklet sig til en barriere for kvinders ret til fri abort, da der er en markant begrænsning på personale der vil udføre aborterne.

Bemærkninger til forslag om adgang til abort uden forældresamtykke eller tilladelse fra et abortsamaråd for 15-17-årige

Det er meget positivt at unge i alderen 15- 17 år med lovændringen nu får ret til at bestemme over egen krop og liv.

Det er positivt at grænsen for selvbestemmelse flugter med den seksuelle lavalder og øvrig lovgivning vedrørende selvbestemmelse i sundhedsvæsenet. Og at unges ret til privatliv respekteres i højere grad end tilfældet er i dag.

Det er derudover en styrkelse af rettigheder og frihed for de allermest sårbare unge der ikke har deres forældres opbakning til selvbestemmelse.

Det er positivt og centralt at der i loven præciseres, at forældre ikke inddrages i beslutningen eller modtager information om denne uden den gravides ønske, og at

Sex & Samfund

Lergravsvej 63, 2. sal
2300 København S
Telefon 3393 1010
info@sexogsamfund.dk
www.sexogsamfund.dk

Sex & Samfund
er stolt medlem af
International Planned
Parenthood Federation

den unge således kan være sikker på at forældre ikke får viden om indgrebet, medmindre den unge selv ønsker det.

Sex & Samfund opfordrer til opmærksomhed på, at post-abortrådgivning, herunder f.eks. om brug af prævention, ligeledes kan være sårbar eller problematisk og der derfor også bør sikres fortrolighed og selvbestemmelse omkring dette område.

Sex & Samfund ønsker at rette særlig opmærksomhed på målgruppen under 15 år, som forsat skal have forældresamtykke ved ønske om abort. Under den nye lovgivning, vil denne målgruppe forsat kunne søge om dispensation igennem abortnævnet.

I 2023 var der 50 unge under 15 der fik abort.

Det er helt afgørende, at der sikres fyldestgørende støtte, rådgivning og omsorg til denne gruppe og sikrer deres mulighed for selvbestemmelse i videst muligt omfang indenfor gældende lovgivning – herunder deres rettigheder som børn, retten til privatliv, og hensyn for de børn der ikke har god relation til deres forældre/værge.

Bemærkninger til forslag til lov om oprettelse af et nyt abortnævn m.v.

Sex & Samfund hilser reformeringen, herunder nedlæggelse af de regionale samråd, yderst velkommen.

Det er positivt med et samlet nationalt nævn, så der sikres ensartede afgørelser og mindre bureaukrati. Desuden positivt med fokus på og styrkelsen af benyttelse af digitale løsninger, så geografisk ulighed undgås.

Det er afgørende, at abortnævn og abortklagenævn adskilles. I lovforslaget skitseres en fælles placering under styrelsen for patientklager, dog med to sekretariater. Det vil være helt centralt – og en sikring af den gravides retssikkerhed, at der ikke er sammenfald i personkreds og administration.

Det er centralt at et nyt abortnævn vil have fokus på den gravides stemme i afgørelsesprocesserne. Sex & Samfund opfordrer til, at dette tydeliggøres yderligere i den nuværende tekst, for dermed både at styrke den gravides retsfølelse i videst muligt omfang samt sikre gennemsigtighed i afgørelserne.

Sex & Samfund støtter vægten på frivillighed, men det bør sikres at dette inkluderer forskellige former for inddragelse, så også særligt sårbare gravide kan vælge muligheden for at blive hørt og vælge det inddragelsesformat der passer bedst – f.eks. med følge af (passiv observatør) bisidder, eller via telefonisk/skriftlig eller onlinedeltagelse. Der bør dermed være rum for, at den gravide selv vurderer, hvilken form for høring der giver mest tryghed i situationen. Det bør ligeledes sikres, at der ydes støtte til fysisk tilstedeværelse for de gravide, der ønsker dette format, men har behov for assistance, herunder f.eks. gravide der lever med handicap.

Sex & Samfund

Lergravsvej 63, 2. sal

2300 København S

Telefon 3393 1010

info@sexogsamfund.dk

www.sexogsamfund.dk

Sex & Samfund
er stolt medlem af
International Planned
Parenthood Federation

November 2024

Sex & Samfund opfordrer til, at det yderligere tydeliggøres, hvorledes information der skal danne grundlag for afgørelserne indhentes. Det er centralt at afgørelserne træffes på et fyldestgørende grundlag, at informationerne indhentes med respekt for den potentielt sårbare situation den gravide står i, samt at det gøres af en kvalificeret person. I nuværende tekst er det uklart, hvorledes information til brug for beslutningsgrundlag på sociale indikatorer tilvejebringes. Dette anbefales at få tydeliggjort yderligere.

Vedrørende sammensætning af det kommende abortnævn, efterlyses bl.a. information om antal medlemmer. Det er positivt at nævnet sammensættes forskelligt fra udnævnelse til udnævnelse. Men da nævnet træffer afgørelser via flertalsbeslutninger, vil det have en stor betydning, om der sidder et lige eller ulige antal medlemmer af nævnet.

Omkring relevante faggrupper, ønsker vi også at lede opmærksomheden over på f.eks. føtal medicinere i sager på føtal indikation, psykiatere på psykiatrisk indikation, obstetrikere på indikation om den gravides helbred, og socialrådgivere med særlig viden om seksuelle overgreb i de relevante sager.

Sex & Samfund bakker op om vigtigheden af, at rådgivning af gravide, herunder målgruppen ml. 15-17 år, kan foretages af civilsamfundsorganisationer, som kan yde faktuel og praktisk vejledning på digitale platforme, samt tilbyde uvildige støttesamtaler, hvor den gravides egne overvejelser og eventuelle tvivl om gennemførelse eller afbrydelse af graviditeten er i fokus. Det er afgørende at gravide kan få uvildig rådgivning, og at der er en række af tilbud om dette, så behov dækkes bredt, samt at disse tilbud er let tilgængelige for alle.

Sex & Samfund

Lergravsvej 63, 2. sal
2300 København S
Telefon 3393 1010
info@sexogsamfund.dk
www.sexogsamfund.dk

Sex & Samfund
er stolt medlem af
International Planned
Parenthood Federation

